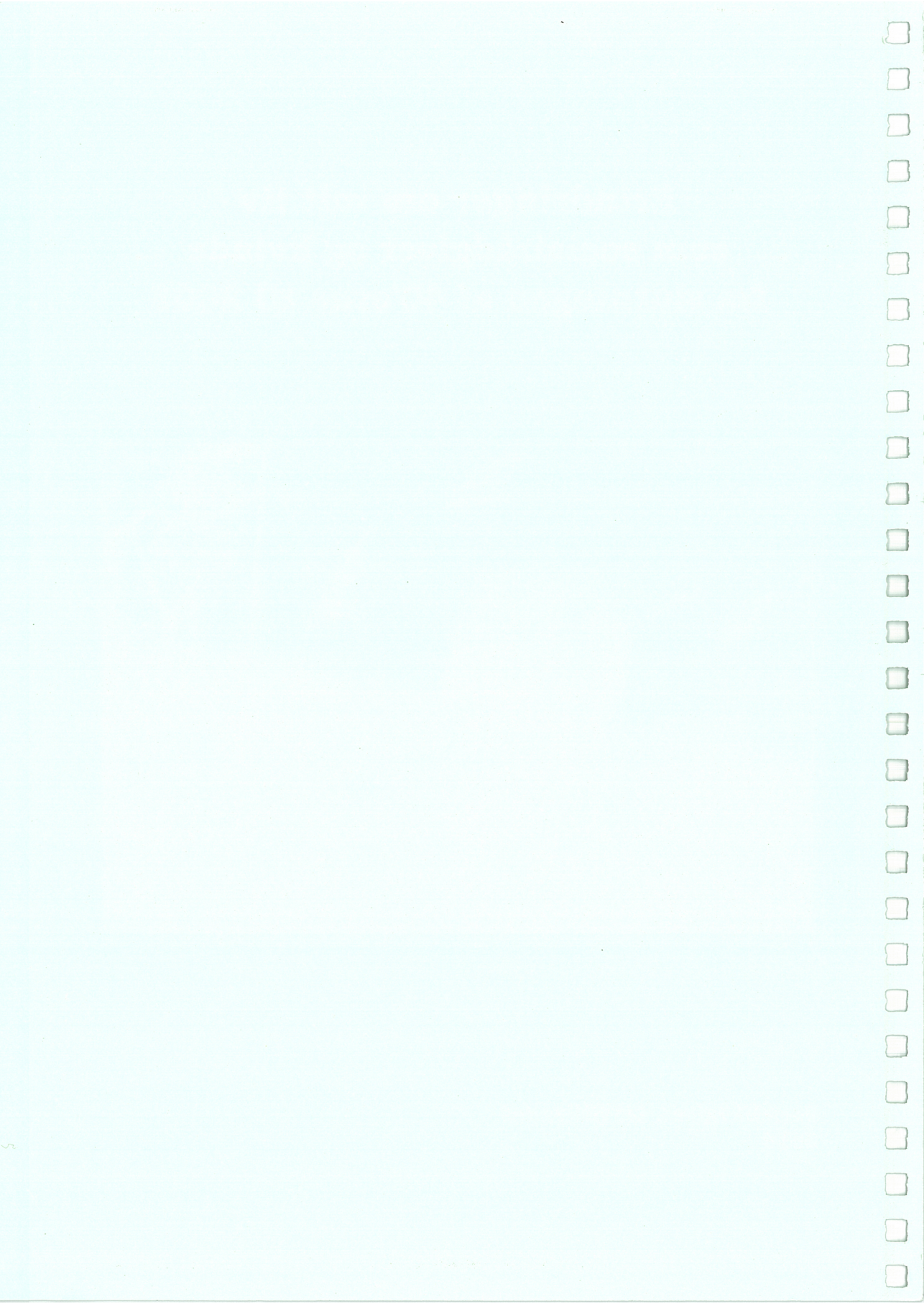

**Erindringer om mit liv
som socialrådgiver og kvinde
fra slutningen af 40'erne til 2008**

**Socialrådgiver, *Lis Hillgaard*
2016**

Dette hæfte er *det første af tre* og starter med efteråret 1947 til januar 1954.

Fortællingerne dækker hver sin tidsperiode og beskriver samtidig en fortløbende udvikling, dels af samfundsforholdene og dels af faget og har fagpersonlig karakter. - Store dele af hæfterne er udarbejdet på baggrund af gemte papirer, breve, avisartikler, arbejdspapirer m.v. tilbage fra 1948.

Hæftet er redigeret og tilrettelagt af *Lis Hillgaard*, socialrådgiver, psykoterapeut MPF, supervisor.

Indskrivning og opsætning: Inger M. Kiis.

Hæfte I:

- Forpraktik i slutningen af 40'erne.
- Uddannelse på Den Sociale skole, dimitteret som socialrådgiver i 1954.

Hæfte II:

- Mødrehjælp (10 år) 1954-1964.
- Underviser på Den Sociale skole i København 1964-1973 (9 år).
- Underviser og Seniorstipendiat på Aalborg Universitetscenter (AUC) 1973-1985 (12 år).

Hæfte III:

- Selvstændig, egen praksis og projektmager 1985-2010 (25 år).
- Bisidder.

Indhold:

Forord

Hvordan endte jeg som socialrådgiver?

1. Barnbyn Skå

Mit første møde med Barnbyn

Breve fra Barnbyn Skå, 1948

Det videre liv på Barnbyn

2. Sofie Madsen og Himmelev børnehjem ved Roskilde

Spredte pluk fra Sofie Madsen, Himmelev børnehjem

Praktiktid på Himmelev børnehjem

Sofie Madsen fortæller om sine børn

3. Skolehjemmet Kjettrupgaard, Nordjylland

Min læring

En ny virkelighed

4. Den Sociale skole, København

Bilag

Forord

Jeg er og bliver **Socialrådgiver** og har arbejdet som sådan i ca. 60 år. Jeg har arbejdet som almindelig socialrådgiver, været underviser og tidligere lektor i socialt arbejde på Aalborg Universitet med undervisning og forskning samt haft egen praksis. Desuden familieterapeut, (MPF). Jeg har arbejdet med supervision, konsultation og personaletæning ift. døgn- og daginstitutioner, socialforvaltninger og undervisningsorganisationer. Jeg har haft individuelle forløb med såvel personale som ledere fra det offentlige, der ønskede at komme ud af stress-situationer og overbelastning. Jeg har haft projektforsøb med sigte på forandringsprocesser i sundhedssektoren og i socialektoren og endelig har jeg arbejdet terapeutisk med parterapi, individuel terapi, familieterapi, specielt med mennesker ramt af tab og sorg. Jeg nedlagde min praksis i 2010.

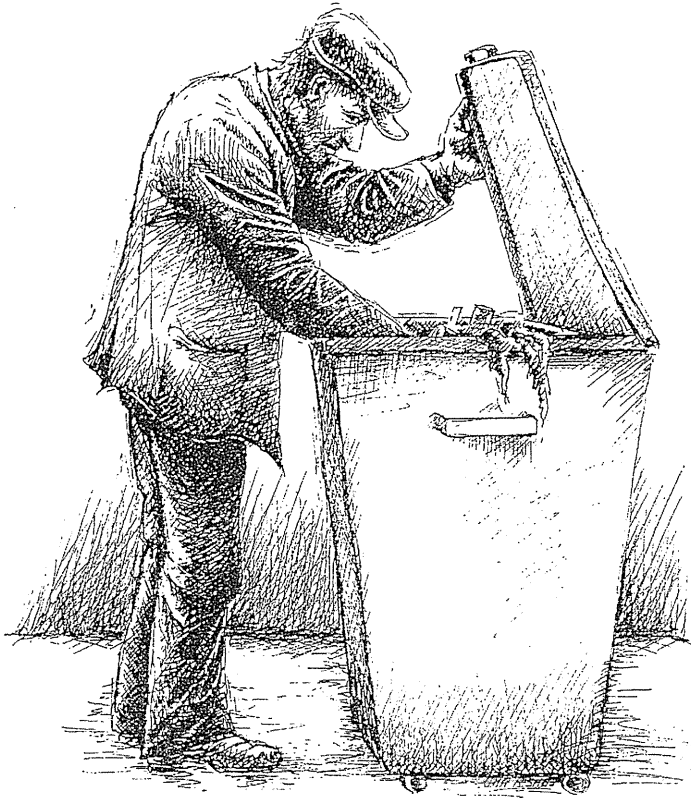
Efter min flytning til Hals, som skete efter min mands død i 2007, er jeg flere gange blevet opsøgt af lokale beboere, der var kommet i klemme i det indviklede og uoverskuelige sociale system. Det er rygtedes, at der på Torvet i Hals bor en gammel socialrådgiver og jeg har derfor stillet op som bisidder.

Jeg har lyst til at fortælle om min fagpersonlige udvikling og fagets udvikling – og hæfte det på tidsånden i forskellige perioder.

Der skal ikke herske tvivl om, at jeg igennem hele mit faglige liv i samtlige ansættelser – har været en kæmper. Derfor dette citat, Shakespeare, Hamlet, som var retningsgivende for mig:

*To be or not to be - that is the question,
Whether 'tis nobler in the mind to suffer
The stings and arrows of outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of troubles,
And by opposing end them?*

Faget har været under konstant udvikling – med alle de prøvelser og konflikter, det medførte. Fra fremgang i 50'erne til tilbagegang i Dagens Danmark. Jeg synes, at de fremskridt, vi opnåede i 50'erne – 60'erne og 70'erne, er blevet overhalet af bureaukratisme og udeblivelse af engagement og mod. Så det store spørgsmål for mig er, hvordan (og om) det tabte kan genvindes – og selvfølgelig også moderniseres, så det kan udøves og videreudvikles i det 21. århundrede.

Er de, der kaldes tabere, født til at tabe?
Er de, der kasseres, født til at blive kasseret?
Er de, der vrages, helt ubrugelige?
Er den, der bestandigt bøjer hovedet,
født til altid at være rundrygget?

Tegning Ulla Riishøj.

Tekst Carl Scharnberg.

Hæfte I - 1947-1954

Hvordan endte jeg som socialrådgiver?

Jeg drog til England i efteråret 1947 lige efter min studentereksamen på Nykøbing Falsters Katedralskole, nysproglig linje. Jeg var begyndt at spekulere på forskellige uddannelser, bibliotekar, engelsk på universitetet, socialrådgiver.... Mens jeg, som au-pair pige, knoklede løs med at gøre rent, bone gulve og på alle måder servicere overklassen, modnedes beslutningen om at blive socialrådgiver. Jeg tog afsæt i, at jeg i mange år havde været flokfører (Akela) for ulveunger i Det Danske Spejderkorps. Det passede mig så godt at være i gang med børn fra mange forskellige miljøer og dermed med forskellige behov. Jeg fortsatte med spejderiet i England og elskede det. Jeg blev også betaget af det historiske og datidige England, og af sproget. Noget særligt var at møde de mennesker, der havde deltaget i Anden Verdenskrig, vundet den, gennemgået lidelser, lidt afsavn og nu virkelig havde mod på at bygge op igen. London bar præg af de svære bombardementer, der var masser af ruiner. Jeg lærte også noget om klasseforskelle, "upstairs-downstairs". Da jeg kom hjem i august 1948, var jeg afklaret og vidste, at socialrådgiver ville være vejen frem for mig.

For at komme ind på Den Sociale skole, som det hed dengang, fordredes det, at man skulle i *forpraktik*. Forpraktik var en forudsætning for at komme ind på uddannelsen. Den Sociale skole havde kontakter til forskellige organisationer og foreslog og formidlede kontakt til ansøgere. Forpraktikken skulle forberede os på socialt arbejdes praksis bredt set, således at vi var sporet ind på, hvad vores rolle ville blive. Min forpraktik fandt sted kun tre år efter 2. verdenskrigs slutning. Der var varemangel og smalhals i mange hjem. Vi havde stadig rationeringskort. Men et samfundsmæssigt tøbrud var på vej, økonomien viste tegn på fremgang. Der var håb forude. Der var oprør i førende kulturkredse. Oprør mod autoriteter, mod undertrykkelse og rækken ud efter frihed. Psykoanalysen blev placeret på landkortet.

Skolen havde kontakter til forskellige institutioner og formidlede praktikpladser efter et kort interview. *Hvorfor vil De være socialrådgiver?* – var det første spørgsmål, der mødte mig, da jeg indfandt mig på skolen. Jeg var nervøs og fik fremstammet – på falstersk – at jeg godt kunne lidt børn. Aage Valbak, senere rektor for Den sociale Højskole, og sidst folketingsmand for De Radikale, lænedes sig tilbage, lo højt og sagde: *Så skal De sandelig få børn at se!!* – Derfor kom jeg til **Barnbyn Skå**, ved Stockholm – og så var jeg skubbet i gang.

Jeg var heldig, da jeg blev sendt til Barnbyn, Skå hos den legendariske Gustav Jonsson.

Siden blev jeg sendt til **Himmelev børnehjem** ved Roskilde hos forstander Sofie Madsen, "Sypigen" fra Himmelev. Hun havde hentet meget dårlige børn ud fra store Åndssvageanstalter, fordi hun havde set mulighed for udvikling i korrekte miljøer, der stillede passende krav og rekreative muligheder op for dem. Også her gennemgik jeg en voldsom personlig og faglig udvikling.

Sluttelig endte jeg på **Kjettrupgård** i Nordjylland. Det var et drengehjem/skolehjem, oprettet som et eksperiment. Det var delvis inspireret af såvel Barnbyn Skå som af Himmelev børnehjem og tidens tanker. Klientellet var stadig de "håbløse", de mest skadede. Af strømninger i tiden, væk fra det autoritære og over til en forståelsesbaseret tilgang. – Trods stor idealisme viste det sig umuligt at indfri disse mål. Forudsætningerne og rammerne var ikke tilstede, men jeg fik en erfaring med en offentlig institution, som også var nyttig for mig.

1. Barnbyn Skå

Første forpraktik 15.9.1948-22.12.1948.

Fakta:

Børnebyen Skå startede i 1947 af Stockholms børneplejenævn som et alternativ til datidens barnavårdinstitutioner, da alarmerende rapporter og undersøgelser påviste inhumane oppfostringsmetoder på disse, som straffe og revsning. Klientellet var drenge og piger i aldrene 7-15 år med en neurotisk og psykopatisk problematik, som blev manifesteret igennem en afvigende asocial adfærd med misbrug, vagabondisering, vold og tyverier som følge. Tolv hytter blev bygget, hvoraf en blev anvendt som spisesal og ni blev brugt som barnestuer, hvor syv børn blev indstalleret i hver hytte sammen med en husfader og en husmor. Stugidéen byggede derfor på tanken at børnene i et trygt miljø skulle få mulighed for at bearbejde tidligere konflikter med stedfortrædende forældre og på denne måde få nye erfaringer. (En automatisk oversættelse af artiklen Barnbyn Skå fra den svenske Wikipedia, udført af GramTrans den 2014-05-31 07:49:05.)

Dagens Nyheter, den 5. juni 1998 - om Barnbyn:

- Gustav Jonsson (Skå-Gustav) 1907-1994, var initiativtager til Barnbyns oprettelse. Som barn-psykiater udviklede han en antiauktoritær syn på barnoppfostran som har påverket barnavården i hele Skandinavien. Det var till stor tack vare honom som agan försvann.
- 1947 grundade han Barnbyn Skå, där han utvecklade sina radikala metoder för behandling av barn med sociala problem. "Vi ska idiotälska barnen", var hans paroll. Han var kæmpende humanist.

Gustav Jonsson, Forstander

I skudlinjen

Børnebyen Skå stod i skudlinjen lige siden dens begyndelse. Efterhånden fremgik det klart af pressehetzen og embedsmændenes modstand, at det var selve de principper, Jonsson lagde til grund for behandlingen af de miljøskadede børn, man ville til livs.

Gustav Jonssons formål var at gøre disse børn mere harmoniske og dermed mere socialt duelige medlemmer af samfundet. Under forfølgelsen af Gustav Jonsson i pressen og blandt bureaukratiske embedsmænd gik man så vidt som til at påstå, at på Skå fik børnene lov til at "slå søm i klaveret"! Det hjalp ikke det mindste, at Jonsson gang på gang dementerede denne uhyrlige påstand. Den blev hængende ved ham resten af livet!

Men folk, der havde haft lejlighed til at høste erfaring fra Skå, udtalte over for "det højtærede borgerråd": *"Vi mener, at det forsøgsbetonede arbejde på denne i Norden enestående institution er af uvurderlig betydning for behandlingen af vanskelige børn"*.

Børnebyen har ligesom samfundet været i konstant forandring og udvikling helt siden starten og har omdannet og omformuleret sin aktivitet ved flere tilfælde i løbet af årenes løb. F.eks. indførte man familiebehandling (1961), hvor bl.a. familier med de visiterede børn boede i husene og fik hjælp til at få styr på problemerne. I løbet af sine 57 virksomme år har Barnbyn Skå har haft en stor indflydelse inden for den åbne børne- og familiepleje både i Sverige og internationalt. Inden for nordisk børnepsykiatri har institutionen spillet en ledende rolle ved udviklingen og introduktionen af nye psykoterapeutiske metoder. I begyndelsen påpegede Gustav Jonsson at Børnebyen Skås fremmeste opgave var at tage hånd om samfundets mest udsatte mennesker, en ideologisk og etisk stillingtagen Barnbyn Skå holdt fast ved.

Efterhånden blev modstanden mod Skå mindre, og det er ikke for meget sagt, at da Gustav døde i 1994, 87 år gammel, var han blevet Skå-Gustav for hele det svenske folk. Denne kæmpende humanisk fik et tragisk endeligt. I 1983 blev han, via en blodtransfusion, smittet med hiv. Om den katastrofe det indebar, skrev han sammen med sin kone, Britt, bogen "Smittad", der er oversat til talrige sprog.

Sidst i juni 2005 lukkede Barnbyn Skå efter, med nogle få undtagelser, en konstant pågående aktivitet siden 1947.

Mit første møde med Barnbyn

Jeg ankom til Stockholm i slutningen af september 1948, i **Sverige!** Det var jo et udland dengang. Man skulle vise pas og de talte uforståeligt svensk. Det var kun 3 år efter krigen, hvor vi i Danmark under besættelsen var vant til at se over på Sverige, det land, hvor der havde været lys overalt, medens vi var mørklagte. Det land, der havde taget imod jøder, da de måtte flygte over Sundet under store farer. Det land, der ikke havde rationeringsmærker og hvor man kunne få både rigtig kaffe og bananer, samt tøj og sko uden begrænsninger.

Det var med stor benovelse, at jeg fandt ud til Barnbyn, hvor jeg blev installeret i det hus, 7'eren, hvor jeg skulle bistå husfar og husmor med at tage mig af de indskrevne børn, 7 stykker, alle drenge mellem 7 og 14 år. Jeg blev taget vel imod af de voksne, der forsøgte at give mig en introduktion til stedet.

Selv om jeg havde læst om det, blev det et chok at være i. Jeg skulle tage del i en "almindelig hverdag". Hjælpe med praktiske ting, få drengene til at være med, hjælpe med mad, rydde op, sende dem til skole eller til terapi, snakke med dem, være om dem. Det lød jo meget tilforladeligt, men det viste sig hurtigt at være næsten umuligt. Jeg anede ikke, at børn kunne være så rasende, truende, ødelæggende og fjendtlige. - Mine breve hjem beskriver situationen.

Breve fra Barnbyn, Skå 1948:

Brev 1 - i uddrag:

Barnbyn, Skå, 19.9.1948

Kære Mor og Far.

Ja, så sidder jeg her altså, og det er ved at være slutningen på den første dag. Kl. er 21.30 og vi er stadig i gang, så det ser ud til at blive døgndrift omend på en højest ejendommelig måde. I øjeblikket sidder jeg sammen med en "husmor" i "husfaderens" værelse, hvor jeg skal sove i nat, fordi han har ferie i 3 dage. Vi prøver på at ignorere en regn af papirkugler, der kommer fra 2 drenge slangebøsser samt underlige skrigende lyde, der udstødes gennem slangen fra en støvsuger. Det er altså "den fri opdragelse" - foreløbig er det vel for tidligt at danne sig et skøn over dens betydning og gavn.

Jeg blev fortalt lidt om de daglige hændelser og jeg må sige, at de rystede mig lidt. Det ser ud til, at børnene regerer fuldstændigt - masser af knuste ruder, ødelagte radioer, ituslåede stole tyder på det - samt blå pletter på praktikanterne, hvor ungerne tæver dem.

Jeg blev fortalt, at jeg skulle være bestemt - men undrer mig lidt over, hvordan man egentlig er det, når ungerne blankt nægter at gøre hvad de bliver bedt om.

I dag, søndag, har det været let. Alle børnene er hjemme i week-enden på nær 2 eller 3 fra hvert hus, så jeg er meget spændt på at se, hvordan det går, når her er 6 i hvert hus. Det ligger meget smukt, lige ned til en vig af Mälaren. Landsbyen består altså af en 15 stk. røde træhuse, lækkert indrettede og smagfuldt spredt mellem de høje nåletræer. Det er ganske almindeligt, at folk rejser herfra med nervesammenbrud, og jeg kan også forstå det. Det bliver kamp fra morgen til aften, og nemt bliver det ikke, men jeg skal gøre mit alleryderste for ikke at tabe hovedet eller glemme nøgler (de skal sidde hæftet på indersiden af tøjet, ellers stjæler ungerne dem) etc. - I må skrive flinkt og tilføre moralsk mod!

- Her er en mængde foredrag, så lige meget, hvor nervepirrende det bliver - lærerigt bliver det.

*Kærlige hilsner
Lis*

Brev 2 - i uddrag:

Barnbyn, Skå 22.9.1948

Kære lillebror.

Så holder du fødselsdag igen og fylder den afmagtende alder af 13 - tænke sig, at du nærmer dig de gamles agtværdiges rækker, trist! Jeg er ellers kommet til det resultat, at du og dine kumpaner er fuldstændige dydsmønstre i sammenligning med disse her unge mennesker. Hvis du så, hvad der er af radioer, møbler og andre diverse småting, for slet ikke at tale om ruder naturligvis, der er smadret i hvert hus, vilde du undres.

Børnene selv har fundet ud af, at "i Barnbyn får man gøre, hvad man vil" og det giver sig ofte voldsomme udslag mod "husmor og -far", såsom spytklatter, knytnæver og lignende. (Jeg ønsker ofte, at du havde lært mig at bruge næverne på rette boksermaner). Naturligvis er det ikke motto her, at børnenes vilje er den herskende, men da der ikke er noget der hedder klø (og det er de vant til i fuldt mål) får de af og til den opfattelse - mens vi i vort sted prøver på at opdrage dem til ordentlige mennesker og få dem til at lystre uden tæve.

Brev 3 - i uddrag:

Barnbyn, 6.11.1948

Kære Søster.

Tusind tak for dit lange, søde brev, jeg blev vældig glad for det. Du forstår, man går hele dagen i 12 timer og slider og slæber for at opnå en kontakt med alle ungerne, som er mistroiske og besværlige mod alle voksne, fordi disse kun har givet dem dårlige erfaringer, og så trænger man ved Gud til at slappe af og høre noget fra sine egne.

Så blev brevet afbrudt - vi havde en kort alarmtilstand. To af ungerne var kravlet op ad altanstolperne og stod udenfor vores vinduer, som de truer med at knuse, dersom vi ikke lukker dem ind. I løbet af sekunder har vi låst alle skabe, skuffer og alt hvad der hedder penne er forsvundet fra jordens overflade og vi er parate til at få dem smidt ud, hvis det lykkes at komme ind. Men denne gang ser ungerne, at der er for mange hjemme og forsvinder, mens lørdagens fred igen breder sig over stuen - for atter at forsvinde, når vi næste gang afbrydes af lyde, der tyder på ungerne er ude for at "sno" = stjæle.

I kælderens er der et "bråk-rum", hvor vi spiller bordtennis, fodbold og lignende støjende sysler og ungerne begyndte en pudekrig - det varede ikke længe før de fandt ud af, at det blev endnu sjovere om de skar hul på puderne - det gjorde de og i løbet af sekunder, lå der dun i ca. 25-30 cm's højde i hele rummet, og luften fyldt med fjer og alle 6 unger splitternøgne, hylende af fryd, boltrede sig i paradiset. By-Oscar satte en brat stopper for legen, streng i røsten, men lammet af tilbageholdt latter. Hele næste dag var støvsugeren konstant i aktion, trods det nøs alle, der kom i 12'eren hele ugen for resterne af dunene fløj stadig ind og kildrede næsen.

Mor skriver, at hun er bange for, at jeg vil revolutionere huset med min moderne Børne-psykolog-opdragelse - du kan berolige hende med, at det vil jeg ikke, men jeg har dog lært en del nye teorier, som virker lidt forbløffende ved første tanke, men aldeles rigtige, når man forstår dem.

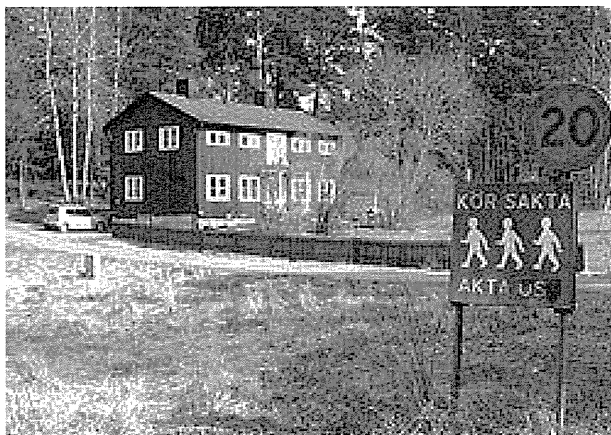
Brev 4 - i uddrag:

12.11.1948

Så først får jeg tid at fortsætte, jeg ligger nemlig i sengen og forkølelsen raser. Jeg har ikke lyst at løbe nogen risiko, så derfor tager jeg den med ro. Her hviler en paradisisk fred over Barnbyn i disse 2 dage - ungerne har månedeslov og er taget hjem, så personalet enten ligger og puster ud eller klapper journalerne så skrivemaskinerne gnistrer.

Aslaugh (norsk praktikant) og jeg har været temmelig heldige, der er to terapeuter, Joachim og Mirjam Israel (senere kendte sociologer, bl.a. for bogen "Der findes ingen uartige børn!"), som vi arbejder sammen med. De børn, som vi følger, går i terapi hos dem. Vi er så med og fører journaler og diskuterer tilfældene bagefter. Vi sidder i observationsboksen og gør notater om, hvad der foregår med andre unger og diskuterer det igennem. Så hjælper vi med gruppeterapien om eftermiddagen samt går til konferencer. Disse to, Mirjam og Joachim, har taget sig vældig af os og hjælper os ind i psykologiens urskov på en vældig interessant måde.

Vi har allerede sne! Frost hver dag og ungerne morer sig med snebolde - gud bedre det! Men her er meget smukt ved en af Mälarens Vige, midt i en granskov, 10 små røde træhuse med sne på taget - det ligner et julekort præcis!

En av Barnbyns stugor 2015

Det videre liv på Barnbyn

Efter den stormende begyndelse begyndte jeg så småt at forstå, hvad det hele gik ud på og hvad meningen var. Jeg kunne begynde at tage del i det. Jeg skulle først og fremmest forstå at acceptere de "umulige børn", at forstå de fjendtlige og grove reaktioner som en beskyttelse af deres skrøbelige og forsømte indre. Jeg skulle forsøge at etablere en gryende kontakt, som de gerne ville men ikke turde. Hele kulturen på stedet var gennemsyret af denne tænkning, de professionelle var ivrige for at hjælpe os unge praktikanter ind i deres univers. De var undervisere og rollemodeller. Desuden var der masser af husmøder og konferencer, hvor vi sad med og observerede, hvad der skete.

Når børnene var i terapi hos de certificerede terapeuter, var vi med og deltog efterfølgende i diskussionerne. De lærte os også at skrive journaler, efter først at have sat os til at læse deres. Det var beskrivende, saglige dokumenter, der både var grundige og indlevende i det enkelte barns miljø og forudsætning. Der var ikke skygge af tolkninger eller fordomme, kun iver efter at fremlægge de særlige forhold for det enkelte barn.

Jeg havde mine "særlige" børn, som jeg tog mig specielt af. Vi var på ture sammen, oplevede begivenheder sammen og efterhånden fik vi noget sammen og kunne bringe de særlige reaktioner og kontaktoplevelser videre ind i helheden.

Vi praktikanter fik også opbakning til at se vores uro i øjnene, registrere følelser af ikke at slå til, og fik hjælp til at forstå, at kritik ikke var af personlig karakter, men en mulighed for at lære, at ændre stil. Det var tilladt at fejle. Den store fælles forståelse smittede af på os, og vi ville gerne være medlemmer af holdet.

Vi blev også inddraget i den kamp de passionerede ansatte med Gustav i front, hele tiden måtte ud i. De kæmpede mod bureaukratiet, mod pressen, mod den folkelige uvidenhed, mod skepsis, måske også angst for det tilsyneladende løsslupne; de måtte formulere sig om og om igen.

Gustav var en af de første fagpersoner, der forstod at personalet skulle inddrages i en fortløbende proces, hvor man i grupper arbejdede med egne reaktioner, egen baggrund og satte lys på, hvordan principperne blev udmøntet i praksis. (En forløber for supervision). - Se her i bilag: Velkomstbrochure til en nyansat på Barnbyn: BarnbynsABC, der på hverdagsprog redegør for de rådende principper.

Hans slutreplik lyder:

"og hvis du skal begynde på en afdeling, og det er vinter og koldt, så snak med vor ven Arne, for at få at vide, hvordan du skal behandle en kakkelovn og med vores allesammens forstanderinde i Kåkinge der ved meget om kunsten at lave mad, at bone gulve og andet hverdsagsgavnligt. I Barnbyn ønsker vi, at drive praktisk psykologi, så glem ikke det praktiske".

Efter de obligate 4 måneders praktik, blev jeg tilbudt et vikariat i yderligere 4 månedere, hos Miriam Israel, men så var det også slut. Jeg skulle videre og tog sorgfuld afsked og rejste hjem.

Jeg havde gennemgået en dannelsesproces uden lige. Jeg var forandret - tænkte anderledes, følte anderledes, og opførte mig anderledes. Jeg blev præget for livstid.

Det blev et dannelsesprojekt, der ville noget. Jeg blev omvendt, en discipel. Det fremgår også af en kronik som jeg skrev til LOLLAND-FALSTERS FOLKETIDENDE. - Mit første forsøg på at missionere!

Se bilag:

Barnbyn Skå: "*Når børn bliver artige*", ved Lis Hansen (senere Lis Hillgaard), Lolland-Falsters Folketidende 1948.

ABC for Barnbyn i Skå. Den sociale Højskole, København.

2. Sofie Madsen og Himmelev børnehjem, ved Roskilde

Anden forpraktik 1.9.1949-30.11.1949.

Fakta:

Fra bogen: *"Sofie Madsen. En pioner i de anderledes børns verden."* V. Stine Bitsch-Larsen. Dansk Psykologisk Forlag, 1997.

Maren Sofie Madsen, 30.12.1897-9.2.1982, børnehjemsforstander. Født i Meløse, Lille Lyngby sogn, død i Roskilde, begravet på Lille Lyngby kirkegård.

Sofie Madsen arbejdede indtil 1919 som syerske og barnepige, hvorefter hun blev uddannet på spædbørnshjem og arbejdede som assistent 1922-24 på en skole, der blev drevet af Thora Constantin Hansen, som "hjemskole" med inspiration fra Maria Montessoris bøger. 1924 tog hun to børn i pleje. Efterhånden havde hun seks særdeles vanskelige børn i en treværelses lejlighed (ved Roskilde Højskole). Til 1928 drev hun hjemmet uden hjælp. Først i 1928 fik det bedre ydre forhold og en medhjælper. Ti år senere fik børnehjemmet, som efterhånden var blevet anerkendt som behandlingshjem, et fast psykiatrisk tilsyn. I 1947 blev *Himmelev børnehjem*, som det nu kaldes, en selvejende institution. – Sofie Madsen har ikke alene gjort sit navn kendt ved sin indsats for sit behandlingshjem. Gennem sine to store bøger: *Hvad børnene lærte mig*, Dansk Videnskabs Forlag, 1956, og *Tanker, der tog form undervejs*, Dansk Videnskabs Forlag, 1975, har hun påvirket væsentlige dele af dansk tradition angående behandling af specielt autistiske børn.

Til trods for at Sofie Madsen begyndte sit livs virke uden nogen pædagogisk-psykologisk uddannelse og i virkeligheden kun troede på sin intuition angående behandlingen, førte hun fra ca. 1940 journal over hvert enkelt barn. Dette muliggjorde, at hun efterhånden kunne etablere en teoridannelse og under indflydelse af hjemmets skiftende psykiatriske konsulenter sætte sine egne tanker i forbindelse med forskellige psykologiske og psykiatriske skolars resultater. Dette har hun kort behandlet i den lille bog: *Et tilbageblik*, 1978.

– Mens Sofie Madsen i begyndelsen modtog mange slags ”vanskelige” børn, må hendes indsats for de autistiske børn nok betragtes som noget af det væsentligste. Foruden de dokumentariske bøger har hun optaget film på Himmelev børnehjem, der kan belyse facetter i hendes terapi. – Sofie Madsen modtog i 1961 Antonius-prisen og hædersgave fra overretssagfører L. Zeuthens mindelegat, 1963 hædersgave fra Svend Bergsøes fond og 1966 fra fabrikant Chas. Otzens fond.

Spredte pluk fra Sofie Madsen, Himmelev børnehjem

Godhed

Tro ikke på menneskenes forbedring, tro ikke, at nogen er god. Menneskene kan ikke forbedres. Livet – er en kostelig gave og den, der tager imod det, vokser derved. Vækst er ikke fremgang, det er liv. Den udvoksede plante er trods sin størrelse ikke bedre i menneskelig forstand, ikke større end spiren, der kommer op af jorden. Værdien kan ikke måles ved ydre tilstande, former eller størrelser. Det er den brydende, gærende kraft, der har værdi. Det er den barnet, som den spæde plante, har forud for os. Barnet øser af livets vande og vokser derved.

*Lad kun det blive til,
du ej ved eller vil,
det er deri al skabelse bunder.
Giv kun slip paa dit Jeg,
og der baner sig vej,
til livets evige under.*

Sofie Madsen

Kan tankeløse, hjerteløse, upersonlige forældre eller hjælpere skabe lignende børn??

Der kan ikke skabes noget, som ikke allerede er. Det der er, kan plejes, eller det kan ødelægges. Gartneren kan dog forme, efter sit ønske, ved klipning eller beskæring, men da når planten aldrig sit mål, der var det oprindelige. Sådan går vi vel så godt som alle rundt med stækkede vinger, fordi vores opdragere formede os til det mål, som de nu syntes var ønskeligt for os at nå.

Den, der gennem sit liv vinder tro på en indre skabende, udfoldende kraft, kan ikke hindre barnets livs udvikling, men må styrke og støtte den ved at leve sammen med barnet, som dets ven, hjælper og beskytter. Da vil det vise fuld fortrolighed, og det vil åbne en verden fuld af glæde og skønhed. Man må tie, vente og arbejde med tingene: Da vil tingene tale og først når deres tale er hørt, er vor tid kommet til at forklare dette.

Praktiktid på Himmelev børnehjem

Næste udsending blev, som før nævnt, Himmelev; igen foranstaltet af praktikafdelingen på Den Sociale skole. Jeg følte mig fuldbefaren, havde klaret mig godt på Skå, havde lært en masse og havde gennemgået en total mental forandring.

Men jeg blev klogere allerede den første dag ved det første møde med Sofie Madsen. Hun tog mig skarpt i øjesyn, spurgte kun lidt til min tidligere erfaring, og begyndte i stedet at fortælle. Hun fortalte om børnene, om stedet. Om måden at nå ind til børnene på. Det gik op for mig, at det var helt anderledes børn, end dem jeg kendte fra Skå. De var meget dårligere, talte ikke, var afvigende at se på, f.eks. med mærkelige gesti, rullende øjne, uarticulerede lyde. Nogle pillede ved mig uden at invitere til kontakt, enkelte fik voldsomme epileptiske anfald. Jeg blev vist rundt i huset, hvor der var en stor fællesstue med spises stole rundt om mindre borde. Her spiste man, lavede skolearbejde eller aktiviteter. Børnene sov oven på i en stor sovesal, hvor en af de mindste piger sov i en seng tæt op ad Sofie Madsens seng for enden af rummet. *"Så var det så let at række en hånd ned, når pigens havde slemme drømme eller ikke kunne falde til ro"*. Sofie Madsens seng var lidt hævet op, så det for mig virkede som en trone, hvorfra hun kunne over-skue alle børnene, ca. 8-9 stk.

Jeg selv fik et værelse i en af de tilstødende villaer, Oasen. Her foregik der aktiviteter for børn, der havde været i længere tid på børnehjemmet og var kommet længere i deres behandlingsforløb. En ansat psykolog og hans kone var de ansvarlige voksne. I huset Højlund, også i gå afstand fra selve børnehjemmet, boede der 3-4 børn, der var mere stabile i deres adfærd, men alle stadig knyttet til hovedhuset, det oprindelige børnehjem. – Også her var et ægtepar med særlige egenskaber de ansvarlige voksne, der, udover deres arbejde med at skabe daglige rammer for deres børn, også havde opgaver i forhold til praktiske opgaver og over det hele atmosfæren i børnehjemmet. Disse huse kom til at ligne hjem, hvilket jo var ideelt for disse børn, der, ud over deres handicaps, også var underernærede på velvilje og forståelse.

Mit arbejde foregik fortrinsvis med "de små" om formiddagen. Det var næsten som en vuggestue, idet få kunne tale og alle var urenlige. Om eftermiddagen deltog jeg i lektielæsningen. Jeg havde især med en lille hørestum dreng at gøre. I begyndelsen kunne han hverken tale eller forstå, men jeg lærte Sofie Madsens metoder. Efterhånden lærte han at regne, at genkende ord, billeder, at stave, at efterligne forskellige lyde/ord.

Desuden organiserede jeg simple lege og beskæftigelser: sy, papirsløjd, tegne, farve, modellervoks. Når vejret var godt var vi ude. Samlede sten på stranden, gik ture, plukkede blade af træer, fandt vækster, spillede bold. Jeg fortalte eventyr og læste højt og hjalp med, hvad de havde brug for. Det hele var meget indviklet, det var svært at få disse ego-orienterede børn til at underlægge sig selv de simpleste regler. Jeg lærte at stå til rådighed for dem, således som Sofie Madsens tænkning og metode fordrede.

Når de praktiske medarbejdere var syge, udførte jeg praktisk arbejde (stryge, vaske, gøre rent, ordne køkken m.v.) og fik udviklet mine evner til det. Det var endvidere højt prioriteret, at jeg skulle læse journaler, skrive i dem, og først og fremmest studere Sofie Madsens personlige skrifter. Hun var meget søgende, ønskede at forstå disse børns forudsætninger og behov og hun skrev selv mange sider om sin egen tænkning og udvikling af de specifikke metoder. Hun fortalte mig om disse ting, diskuterede dem, delagtiggjorde mig i sine konferencer med kendte psykiatere, som var meget optaget af hendes arbejde. Jeg deltog også i nogle af de konferencer, eller som hun selv sagde, hendes møder med disse fagpersoner. Alle disse papirer fik hun siden samlet i bogform og udgivet.

Sofie Madsen fortæller om sine børn

Mange af børnene har det fælles træk, at de komplet mangler evnen til følelsesmæssig kontakt. De ser ikke andre mennesker, de vil ikke have med dem at gøre, flygter for dem og vil kun leve i deres egen verden. De skriger og bliver vanskelige, hvis man trænger sig ind på dem, men følger de deres eget spor, er de medgørlige nok, og de generer ikke hinanden, fordi hver især er tilfreds med at leve i sin verden.

Denne fuldkomne mangel på kontaktfølelse gør det overflødigt for dem at lære at tale og lære at forstå, hvad andre siger. Sådanne børn er lette at skelne fra åndssvage børn, fordi disse har kontaktbehov, mens sindssyge børn af denne slags fuldkommen isolerer sig.

På grund af isolationen kan deres udvikling, uanset deres undertiden høje intelligens, gå i stå, hvis ikke der gribes ind. Man kan næsten altid hjælpe børnene og nogle kan man få kontakt med, så de ikke alene lærer at tale og skrive, men også kan udvikle sig. Mange gange vil den lange periode af deres vigtigste udviklingsår, hvor de har været uden samvær med mennesker, dog bevirke, at de føles aparte af omgivelserne. Hvad præstationer angår, ligger disse børn ofte øverst i klassen, men de hører til de ringeste, når det gælder om at klare det kammeratlige samvær.

For mig var tiden på Himmelev en ny erkendelsesproces. Jeg elskede at være der, at blive befrugtet af Sofie Madsens stærke, særegne personlighed. Hun var som et mægtigt egetræ man kunne slå sig ned under og vokse.

Jeg blev påskønnet og gennemgik således også en ny personlig udvikling. Jeg mødte ved hjælp af hende min egen personlighed: I en af de første uger satte hun mig til at gå tur med 5 af de meget sære børn. Jeg var meget nervøs, vidste at der kunne opstå situationer, jeg ikke havde erfaring med at håndtere og jeg bad om råd om, hvad jeg skulle gøre. Hun så på mig med sit stærke blik gennem sygekassebrillerne, tænkte, og svarede så: **"Sæt din personlighed ind"**.

Jeg vidste ikke, at jeg havde en sådan, og slet ikke hvad den kunne bruges til. Men jeg drog af sted med børnene, det gik godt og siden har den sætning siddet fast i mig, det var en øjenåbner.

Jeg var i praktik i 4 måneder (august - december 1948) og blev så ansat som praktisk hjælp indtil 1. maj 1949. - Så var det slut. - Igen en uvurderlig tid, hvor jeg blev klogere og også mere ydmyg overfor det svære og krævende arbejde.

Jeg tog en tårevædet afsked med Børnehjemmet og Sofie Madsen.

Se bilag:

"Jeg har truffet et enestående menneske". Sypigen i Himmelev der blev børnenes velgører. Af Erik-Olaf-Hansen. Avisartikel i Politikken, den 22. januar 1961.

3. Skolehjemmet Kjettrupgård, Nordjylland

Tredje og sidste forpraktik 15.5.1950-18.8.1950.

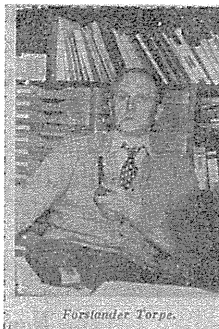
Fakta:

Kjettrupgård eller **Kjettrupgaard** var et nyoprettet drengehjem fortrinsvis for svagtbegavede og sent udviklede drenge. Jørgen Torpe blev i 1947 forstander på stedet.

Dansk Biografisk Leksikon – uddrag:

Jørgen Torpe: Torpe var uddannet lærer og var tilhænger af bevægelsen "frihed i skolen". Han startede sidst i 20'erne, og havde sit udgangspunkt i ønsket om at reformere den gamle folkeskole og gøre børn og unge frigjort fra de gamle negative autoritetssnærende bånd. En skole der kunne fastholde børnenes spontanitet og lade al indlæring – også den sociale – foregå via en effektivt tilrettelagt "leg", der skulle hindre hidtidige hæmmede og neurotiske fejludviklinger. Da Torpe modtog den første elev på Kjettrupgård, var han ikke i tvivl om at det var neurotiske børn han skulle arbejde med. For disse børn anså Torpe frihedspædagogik som særlig hensigtsmæssigt. Senere måtte han erkende at de meget dårlige børn man arbejdede med ikke på fornuftig vis kunne bruge friheden til at forbedre deres egen totale situation, tværtimod. Det var således ikke neurotiske børn, men følelsesmæssigt skadede meget tidligt karakterændrede børn, hvoriblandt nogle klart tegnede sig med psykopatiske træk, som udgjorde klientellet.

Jørgen Torpe måtte opgive sin drøm og flyttede i 1958 til Himmelbjerggaard som forstander. Dette var behandlingshjem for tidligt karakterændrede børn (fra 1.4.1961 at regne), hvorved der blev mulighed for at få tillagt hjemmet større normeringer og større driftsbevillinger end andre typer hjem.

Forstander Jørgen Torpe

Betænkning vedrørende Forsorgen for Børn og Unge, som har særlige tilpasningsvanskeligheder.

Afgivet af et af Arbejds- og socialministeriet 7. december 1951 nedsat udvalg.

Uddrag:

Arbejds- og socialministeriets undervisningskonsulent har efter en i samarbejde med overinspektionen for børneforsorgen og hjemmets forstander foretagen undersøgelse af elevmaterialet i skolehjemmet Kjettrupgård udtalt, at ca. 29 drenge eller ca. 24 pct. af samtlige i hjemmet siden dets oprettelse anbragte drenge har frembudt så store vanskeligheder eller har haft vanskeligheder af en sådan art, at de burde have været anbragt i små hjem med muligheder for individuel psykologisk behandling. Af de for tiden anbragte gælder dette ca. 23 eller ca. 42 pct., hvad der hænger sammen med, at de vanskeligste elever ikke kan hjemgives, ligesom de heller ikke kan flyttes til andre hjem, før de har opnået en sådan alder, at de kan anbringes i fredeshjem eller ungdomshjem. Der sker således en stadig ophobning af disse elever.

Elev - tobak er godt

Uddrag fra min rapport 1950:

Skolehjemmet ligger ret øde oppe ved Vesterhavet, ca. 5 km. fra Løkken. Det er indrettet til at huse 55 drenge, nærmere betegnet sinker eller drenge med opdragelsesvanskeligheder. Det blev i sin tid for 2 år siden planlagt som et "Summerhill" eller "Skå" - "skoler uden øretæver", blev den populær kaldt i radio-udsendelser engang i vinteren 1950. Meningen er, at drengene skal have lov til at afreagere og derved efterhånden finder så stor balance, at de kan begynde at få noget ud af skoleundervisningen, hvor de før har koncentreret deres energi om enten at drømme i fred og ro eller lave mest mulig uro for at drille den forhadte lærer.

Du siger,
du ikke har tid.
Spørgsmålet er: Hvad
vil du bruge din tid til?

Tegning Ulla Rishøj.

Tekst: Carl Scharnberg

Jeg begyndte på stedet den 15. maj 1949 og denne gang følte jeg mig rimelig sikker på min rolle i den nye institution. Den lignede virkelig også en traditionel institution, stor hovedbygning, imponerende indgang op ad trappen til en fløjddør. Store lokaler, heraf en spisesal, hvor alle 55 børn samt lærerne spiste sammen. Man blev hurtigt bordformand for 7 børn ved hvert bord. Endvidere var der et "voksenbord", hvor forstanderen, administrationspersonale, samt særlige lærere og overhovedet for landbruget sad. Der var også pæne store rum, hvor der blev holdt skole eller lavet andre aktiviteter. På 1. sal havde børnene deres sovepladser med ca. 10 i hvert rum og så var der slappe-af rum, et til de store og et til de små. Der var små individuelle personalerum i forlængelse af børnerummene. Maden kom fra et institutionskøkken, hvor en økonoma herskede og derudover køkkenpiger og rengøringspiger. Forstanderen boede med sin familie i et hus nær ved, og der var udsigt til landbrugsafdelingen med en stor lade og kæmpeområder, også mistbænke, med afgrøder af forskellig art. Det var noget helt andet end jeg havde prøvet før: En rigtig *INSTITUTION*.

Mit arbejde skulle bestå i at tage mig af børnene bedst muligt, hvilket jeg virkelig havde lært.

I den første uge skete der imidlertid noget livsændrende for mig. - *Jeg blev forelsket*, som aldrig før. Den mand, som jeg senere giftede mig med og holdt sammen med gennem 57 år, stod der pludselig, og blev ligeså forelsket i mig. Vi faldt i hinandens arme, og var helt overens hvad angik holdninger og forståelser af børn og samfund. Også han var praktikant, skulle være fritidspædagog; (og var optaget på Kursus for Fritidspædagoger i København, et meget omdiskuteret seminarium, der stod for frigørende pædagogik med blandt andet Georg Christensen om rektor, den senere rektor for Bernadotteskolen, C. C. Kragh Müller som lærer, samt flere fremragende lærere, der alle brændte for frigørelse fra den autoritære livs måde, for fri opdragelse (A.S. Neil)).

Udover at være vildt engagerede i vores forhold, var vi begge optaget af dagligdagen med børnene. De fik hurtigt fært af det, der skete mellem ham og mig og benyttede enhver lejlighed til at bringe det på banen. Om morgenen stod der næsten hver dag udenfor mit værelse, nogle unger og råbte "*Misse-mor, misse-mor*". De ville have særlig opmærksomhed og også holde øje med, hvordan det udviklede sig med de forelskede. Hvor sov vi mon?

Som noget nyt stod jeg for "Røde Kors arbejdet" på stedet. Det betød at jeg holdt "konsultation" en gang om ugen, hvor børnene myldrede ind med små sår, klemmelus, forkølelser, ondt her og der. Det var mindst ligeså meget ønsket om

omsorg og om at få nogen helt for sig selv. Jeg lagde forbindinger, satte plastre på, gav fodbad o.lign.

Ellers var der nok at gøre med at vække børnene, få dem i bad og hjælpe dem afsted til diverse aktiviteter eller skole. Desuden tage vare på de børn, som ikke kunne være med til noget. Jeg fortalte historier, prøvede at holde dem i gang med et eller andet, som de kunne være interesserede i, snakke med dem, mægle i konflikter, rydde op på værelserne. Vi gik til stranden, til landsbyen, organiserede småture i Kjettrupsgårds gamle røde lastbil, der var lavet til fælles turvogn. Jeg hjalp også med at mødes med deres forældre, der af og til kom på besøg; (det var meget akavede samvær). Om aftenen putte dem og våge over dem. Opgaven var at lære børnene, at voksne var til at stole på, at voksne kunne bruges til noget; de kunne hjælpe, finde på og først og fremmest snakkes med.

Jeg havde også en del kritik i forhold til stedet. Trods de gode hensigter var det virkelig en *institution*, et dreng hjem. Det var alt for stort, både bygninger og antallet af børn med meget varierende diagnoser var svære at overskue og behandle:

1. For mange og uens vanskeligheder – ophobning af elever (Jfr. Betænkning vedr. forsorgen for børn og unge som har særlige vanskeligheder)
2. Eleverne var i datidens sprogbrug – uopdragelige
3. Gennemtræk af personale – kortvarige ansættelser (praktikanter)
4. Ingen gennemgående behandlingsfilosofi
5. Hårdt drengemiljø

Torpe samt de ansatte gjorde hvad de kunne, men magtede ikke at føre de gode intentioner ud i livet. Det var hårdt at være i det destruktive miljø, hvor intet syntes at lykkes. Vi mødte mange forskellige mennesker, der hver især ønskede "at gøre noget", men der var ingen til at samordne "de gode viljer". Jeg selv gjorde, hvad jeg kunne - og det hjalp kun lidt.

Jeg var også meget optaget af mit kærlighedsforhold og at finde ud af hvordan det skulle præsenteres for vores respektive forældre.

Se bilag:

-Når drenge går amok, er det et råb om Hjælp! Besøg på skolehjemmet Kjettrupgaard, hvor drengene kan gøre omtrent hvad de vil. Uddrag af avisartikel i Vendsyssel Tidende, 3. marts 1949. Af Flemming Darnø.

Min læring

Forpraktikkerne havde til formål at forberede os på socialt arbejdes natur bredt set. Dette blev også indfriet for mig. Her blev grunden lagt til forståelse af behovet for hjælp. Nogle mennesker har et stort behov for at blive hjulpet - at komme fra en position til en anden. Jeg havde lært at sætte mig selv til side, for at nå frem til "den anden" - at leve sig ind i et andet menneskes væren. De børn og forældre, jeg mødte, lærte mig at forstå, hvordan provokerende adfærd dækkede over livsfortvivelse og afmagt.

Jeg mødte, som beskrevet, de kloge, engagerede ildsjæle som siden har stået som fyrtårne for mig og stedse kastet lys over det svære og udfordrende arbejde, som socialt arbejde er.

Jeg lærte også om mod og om at turde gå imod systemerne. Konkret om børn/unge lærte jeg at se forskel på "almindelige børn" - og børn der ikke opførte sig rimeligt i forhold til eksisterende, fastlagte normer. "De umulige børn", de såkaldt adfærdsforstyrrende børn - desuden differentiere mellem forskellige børn, og sværhedsgrader af skadede børn.

Jeg havde lært, at der ikke er een rigtig pædagogik. - Der kræves en særlig tilgang til de særlige børn - og det er en lang læreproces at gå fra de *generelle* til de *specielle*. Mange lærer det ikke, fordi det "normale" er så normalt, at man ikke kan se det.

Forpraktikken havde været en spændende og personlig udviklende periode. - Sikkert den periode, der har præget min socialrådgiveridentitet mest. Jeg havde fået selvtillid, fået gode erfaringer. En grundsten til hele mit virke som socialrådgiver blev lagt der.

En ny virkelighed

Efter den ordnede tid i forpraktik, skulle vi nu i gang med noget nyt. Det kom mærkværdigvis bag på os begge. Vi havde jo en planlagt uddannelse foran os! Ikke desto mindre var vi overvældede.

En ny periode stod for døren, både det faglige og personlige. Jeg var blevet gravid - uplanlagt! Men vi var begge glade og spændte. Nu havde vi noget at kæmpe for.

Vi havde ikke orden på noget som helst: Intet sted at bo, ingen indtægt, ingen møbler. - Jeg blev fuldstændig inaktiv, påvirket både fysisk og psykisk af graviditeten og de usikre vilkår med tidens syn på uoverlagte graviditeter. Normer om *"ikke at komme i ulykke"*, ufornuft, letsindighed, om at holde sig på dydens smalle vej, herskede overalt. Mine forældre var fortvivlede og så hele min glørværdige fremtid falde i grus, og ingen mulighed for at forsørge "et uægte barn". Spekulationer om hvilken ansvarsløs (og ukendt) mand, der havde lokket mig i fordærv, fyldte det hele, ligesom skræk for at skulle påtage sig en rolle som bedsteforældre. Min mands forældre, en førstelærer på landet med tilhørende hustru, var mere accepterende, dette til trods for deres dybe forankring i kristendommen. Men også de var bekymrede.

Men min mand trådte i karakter. Han fandt et billigt klubværelse med køkken og toiletadgang på 5. sal i København, på det mørke Vesterbro. Han malede stuen med lys limfarve, så det så venligt ud. Der var en stor plet på tapetet, der ikke kunne fjernes. Den lavede han til en edderkop, hvor spindelsvævet så dækkede en hel væg. Der var et stort linoleumsdække på gulvet, også det malede han og fik et fint "tæppe" ud af det. Han gik på jagt i Frelsens Hær og fik skrabet møbler sammen, og pludselig havde han bygget et hjem op om os.

Jeg fortsatte, trods graviditeten, med at uddanne mig som planlagt. Kom i nogle måneder i en eftermiddags-forpraktik i Katolsk Menighedspleje hos Søster Franciska, som var uddannet socialrådgiver. Også det blev en øjenåbner. Jeg blev taget pænt imod, men det var åbenbart, at jeg havde betrådt syndens sti og burde angre. Jeg blev begavet med brugt barnevogn, tøj og andre nyttige ting til et spædbarn. Hvad jeg egentlig lavede i filantropien, står uklart for mig, kun at den katolske overbevisning skinnede igennem alt. *Bed og arbejd.*

Min mand var i gang med sit studie som fritidspædagog og arbejdede herudover med forskellige skæve jobs for at klare dagen og vejen. Vi blev gift og jeg blev dermed en agtværdig kvinde! Vi var ligeglade, kun optaget af det englebarn, der skulle komme.

På det tidspunkt var normen, at en fødsel skulle foregå på klinik eller på hospital, hvor der var en læge tilstede. Barnet skulle tages væk hurtigt efter fødslen, så moderen fik ro og hvile, og herefter bringes tilbage til amning hver 4. time

Alle disse principper lå milevidt fra alt, hvad vi nylig havde lært om små børns behov, så vi valgte hjemmefødsel med en jordemoder, der var på linje med os. Vi ville være sammen og med barnet indenfor rækkevidde hele tiden. Det hed selvregulering og at følge barnets rytme. Det var teorier om "den naturlige fødsel," afspænding og Gøsselgymnastik, som vi afprøvede. - Trods megen skepsis fra omverdenen, løftede øjenbryn og beskyldninger om ansvarsløshed, lykkedes det os at gennemføre det og det var mirakuløst. Vi trivedes. En dejlig pigelil blev født – og hun trivedes ligeledes.

Vores klubværelse var ofte stedet, hvor vi drak spandevise af te, diskuterede og spiste selleri- eller rødbede bøf. Der var også stor begejstring for vores lille datter, der fik megen kontakt og opmærksomhed. Vi knyttede solide venskaber, hvoraf nogle består den dag i dag.

Og så var der vores uddannelser. - Jeg på Den Sociale skole. - Min mand på Kursus for Småbørnspædagoger.

4. Den Sociale skole, København

Fakta:

Historisk rids

Den Sociale skole blev oprettet 4. januar 1937. En kreds på 6 personer, heraf 2 overlæger og først og fremmest pionererne Manon Luttichau og cand.jur. Vera Skalts sørgede for at virkeliggøre de mange drøftelser, der havde været forud ved at sikre lovliggørelse efter forlæg til Mødrehjælpsloven af 1939.

Heraf fremgik det, at der ud over at lægge vægt på viden, skulle stilles krav til de Sociale Rådgivere om at have hjertet på det rette sted. Uddannelsen skulle altså indeholde viden, kundskaber, samt den rette personlige indstilling.

Der var også lagt op til, at det skulle være kvinder, der blev uddannede, idet det blev formuleret, at kvinder havde naturlige anlæg for at leve op til at give menneskelig støtte til de, der havde brug for hjælp. Det blev også fremhævet i loven om Mødrehjælp, at lederen skulle være en kvinde.

Uddannelsen byggede således ikke bare på rationalitet, men også på kaldstanken. Den Sociale skole havde oprindelig et formål i at uddanne personale til Hospital og til Mødrehjælp og de første dimittender fik også ansættelser der.

Leder af skolen var i 10 år Vera Skalts, medens Manon Luttichau var aflastende. Uddannelsen varede oprindelig 1½ år, men blev i 1948/49 udvidet til 3 år og i 1954 flyttede skolen til Domus Medica, og igen i 1954 til Randersgade, Det kgl. Opfostringshus. I 1961 ændredes navnet til Den Sociale Højskole og blev en videregående uddannelse.

En inskription fra opfostringshusets tid over indgangspartiet lød:

"Det er godt for en mand at have båret åg i sin ungdom".

Tiden var kommet til den egentlige uddannelse. Jeg begyndte på DEN SOCIALE SKOLE, hold 16. Vi skiftedes til at passe barnet, som min mand trillede i barnevogn til amning. Vi var overanstrengte, fordi barnet absolut tog sin selvregulering alvorligt, så det kneb med søvn og ro. Min mand skulle også passe sine studier.

Efter at være gået til standpunktsprøve med vores datter stående uden for, skrig og skrål, gav jeg op og stoppede. Tilbage til start og forfra til at begynde på hold 17, fra januar 1951 til december 1953.

Nu gik det. Det var givende at blive fyldt op med teori. Der var absolut ingen rød tråd i uddannelsen. Hver lærer kom med sit fag, og de var dygtige specialister og mærkværdige personligheder. Vi lærte Offentlig forsorg af dr. Jur. Tyge Hårløv fra Socialministeriet, en titel han erhvervede mens han var hos os, og vi fulgte ivrigt med, mødte alle op ved hans forelæsning og udnævnelse. Strafferet: Politidirektør von Magius fyldt med beretninger om spændende kriminalitet. Sociale forsikringslove: G. Hagen, en tør og krævende lærer, som vi havde stor respekt for. Person- og familieret, dommer K. Jonsen, kaldet dommer Karen, som altid havde sine to små hvide pudler med. Nationaløkonomi og socialpolitik: Cand.polit. Mette Kofoed Bjørnson, efterfølgende medlem af Forligsinstitutionen og som jeg blev kollega med, da jeg senere blev lærer på uddannelsen. Hun var sjov og ligefrem. Vi havde også lidt psykologi, psykiatri, socialmedicin og formueret. Der var ingen der forsøgte at hjælpe os til, hvordan vi skulle udfylde rollen som socialrådgiver, når vi blev færdige.

Vi havde ganske vist et fag, der hed institutionslære. Det udmøntede sig i, at der kom forskellige socialrådgivere fra deres arbejdspladser og underholdt os om deres virke. Det var oftest kedeligt og uinspirerende. Det var også det eneste fag uden krav om forberedelse og uden eksamen. Det var naturligvis svært, for de, der skulle undervise os, var helt uden forudsætninger.

Der var også indbygget forskellige kortvarige praktikker på forskellige institutioner, hvor der var ansat socialrådgivere (sygekasser, Kofoeds skole, socialkontor, Katolsk Menighedspleje mv.).

Hvis det kneb med at få hold på det teoretiske stof, lavede vi "privat undervisning". - Vi hørte på hinanden, delte noter og fandt spørgsmål, som skulle stilles til lærerne. Vi diskuterede også vores personlige liv, både det nuværende og det vi hver især kom fra.

Vi lavede 2 hovedopgaver, kaldet seminarer, dvs. skriftlige rapporter med efterfølgende mundtlig fremlæggelse og med en anden studerende som opponert. Jeg skrev om "*Personaleproblemer vedrørende personaleforholdene på vores opdragelseseshjem*" og om "*Hvilke muligheder har jeg for at realisere den moderne børneopdragelses krav, navnlig med henblik på spæd- og småbarnet?*".

Tidens trend var også opgør med den autoritære opdragelse, nu skulle vi forestå og indføre "den fri opdragelse". Ikke som en tøjlesløs tid, hvor alle gjorde, som det passede dem, men som fri og dog ansvarlig livsmåde, med respekt og omsorg for hinanden også for børnene.

Vi studerende havde tre dejlige og morsomme år i hinandens selskab. Fattige var vi alle og optagede af vores kommende kald, hvor vi skulle føre verden frem. Vi var også meget hjælpsomme og støttende overfor hinanden. Manglede nogen penge, lånte vi af hinanden. Manglede vi hjælp til rengøring, transport eller barnepasning, fandt vi også udveje for det.

Efter eksamen, såvel skriftlig som mundtlig, i december 1953 sluttede vi med fest og sang og sørgmodig afsked - vi var parate.

Vi blev pludselig tilbudt en lille 2 værelses lejlighed på det mørke Nørrebro. En lille lejlighed - høj stuelejlighed med en stue, et soveværelse, lille primitivt køkken med 2 gasapparater - og et toilet, der lignede et garderobeskab, men med træk og slip. Lejligheden lå ud til en gård, hvor en småkagefabrik lå op til, så der var ikke mulighed for at bruge gården. Der var også en kakkelovn, så vi fyrede med briketter. *Men* det var en lejlighed. Vi fik os indrettet. Det var en truende tid. - En børnelammelsesepidemi hærgede. Mange familier blev ramt, børn og voksne blev invaliderede - eller døde. Angsten fyldte meget.

Jens fik job som fritidshjemslærer og jeg begyndte i Mødrehjælpen i den nybyggede institution opført i Svendborggade.

Bilag:

Barnbyn Skå:

- **Barnbyn Skå: "Når børn bliver artige"**, v. *Lis Hansen* (senere *Lis Hillgaard*). Afskrift af avisartikel i Lolland-Falsters Folketidende 1948. *Frk. Lis Hansen, Nykøbing F., der i nogen Tid har virket i en af de svenske "Børnebyer" fortæller nogle bemærkelsesværdige Træk fra denne. Her lærer man selv de vanskeligste Børn at blive små, fornuftige og naturlige Mennesker.*
- **Kopi af: ABC for Barnbyn i Skå.** Den Sociale Højskole, København

Himmelev Børnehjem:

- **"Jeg har truffet et enestående menneske"**. Avisartikel i Politikken den 22. januar 1961: *Sypigen i Himmelev der blev børnenes velgører. Besøg hos SOFIE MADSEN, der fortæller om sin mærkelige skæbne og om de børn, der først gennem hende fik kontakt med livet. Af Erik Olaf-Hansen*

Skolehjemmet Kjettrupgaard:

- **Når drenge går amok, er det et råb om Hjælp!** Uddrag af artikel i Vendsyssel Tidende 3. marts 1949. *Besøg på skolehjemmet Kjettrupgaard, hvor drengene kan gøre omtrent, hvad de vil. Åbenhjertig samtale om skolen med forstander Jørgen Torpe. v. Flemming Darnø.*

Barnbyn Skå

Barnbyn Skå: "Når børn bliver artige." v. Lis Hansen (senere Lis Hillgaard).

Afskrift af avisartikel i Lolland-Falsters Folketidende 1948. - Afskriften er holdt i nu-dansk.

Frk. Lis Hansen, Nykøbing F., der i nogen Tid har virket i en svensk "Børneby" fortæller nogle bemærkelsesværdige Træk fra denne. Her lærer man selv de vanskeligste Børn at blive små, fornuftige og naturlige Mennesker.

Når børn bliver artige

Uartige børn findes ikke - lyder titlen på en bog af ægteparret Israel, kendte i Sverige som rådgivere i spørgsmål om moderne børneopdragelse, og denne dristige påstand kunde stå som en slags forklarende indskrift ved indgangen til "Børnebyen", som modsætning til de fromme og ydmyge indskrifter over de gammeldags opdragelsesanstalter. "Børnebyen" er nemlig den moderne udgave af disse, men man kalder det ikke sådan, derimod "et hjem for miljøskadede børn"! Dette gør man ikke alene for at komme bort fra det nedværdigende navn, der nu engang klæber til noget med "anstalt", men det viser tendensen i den moderne forskning indenfor børnepsykologi, nemlig at det ikke gælder om at knække de unge "vilddyr" vilje, men tværtimod styrke den, og hvor den giver sig udslag i handlinger, der set fra voksnes synspunkt er forkastelige, at lede den ind på andre spor, men under alle omstændigheder passe på ikke at spærre den inde, idet den så senere hen vælder frem med desto voldsommere kraft.

Hvilke børn er det så, der findes derude? Børn af alle aldre mellem 4 og 16 af begge køn, dog mest drenge, fra både rige og fattige hjem, naturligvis er den overvejende del af børnene fra de dårligere stillede hjem samt alkoholisthjem. Mange sendes derud, fordi de stjæler, skulker fra skolen, er trodsige mod forældrene, som slet ikke kan styre dem og nu anbringes de pludselig i en langt friere atmosfære, end de nogensinde før har kendt. -

Går det godt? Skeptikere ryster på hovedet og spørger: - Hvordan bærer I jer ad, når disse børn får lov til at gøre, præcis som de vil? Straf findes der jo ikke engang, så I kan opretholde disciplinen på den måde!

Det er også sandt, at der slet ikke anvendes straf, som man kender den fra de gamle anstalter, først og fremmest er klø ikke kendt. (Det er nemlig noget, de alle kun kender alt for godt hjemmefra, ja, nogle kender ikke andet). Men heller ikke noget rum, hvor de spærres inde i tilfælde af "uartighed", som altså der anses for et symptom på deres nervøse lidelse og som de altså skal behandles for, og ikke straffes for. Heller ikke tvinges de til at hykle en angst frem, som de ikke føler ved at sige "om forladelse", og de afpresses ikke løfter om "ikke at gøre det igen",

hvad intet barn er i stand til at holde. - Men de bliver vel ikke engle blot ved at sætte foden indenfor?, kommer de skeptiske igen.

Nej, tværtimod går de ofte helt over gevind i begyndelsen, når de slipper væk fra det pres, som hjemmet øver. Og de får en masse impulser ud på en primitiv måde, impulser der før undertryktes og fandt udløb på en mindre synlig måde, f.eks. ved at stjæle. Nu møder disse mistroiske små for første gang i deres liv venlighed og de bliver accepteret, som de er, og lærer langsomt at forstå, at man godt kan skælde ud på et menneske og alligevel holde af det. Ved at lære at tage de uafvigelige konsekvenser af deres handlinger, vænner vi dem til at leve i et normalt samfund og at tage dette besværlige hensyn til andre, altså at man nu engang ikke kan opføre sig, præcis som man vil. Som et barn der rører ved ilden og brænder sig, må konsekvensen følge. Ikke noget, der er afhængig af humøret og luner, som de ellers er vant til, men noget uafvigeligt sikkert, der følger hver gang. Når man i arrigskab slår en rude ud, må man fryse, til der sættes en hel i, og desuden betale den - for naturligvis får børnene lommepenge. Hver får 10 øre for hvert leveår om ugen, og så står det enhver frit at tjene penge ved at hjælpe til i deres "Hus" med husarbejdet, 50 øre for hvert gulv, opvasken giver 25 øre osv. Når Gustav, som den kendte læge-psykolog kaldes af alle (for derude er vi alle dus), om lørdagen går rundt med pengeskrinet under armen til hvert "Hus", står spændingen på kogepunktet.

Hvert hus? Var det da ikke et børnehjem? Jo, netop men det er ingen stor kaserne, som man venter sig. "Børnebyen" er en by, 12 røde træhuse liggende midt i en svensk nåleskov med små - klipper, tykke mos-tæpper, vrimmel af alle mulige dyr og fugle, og gemt langt væk fra Stockholm ved en fredelig vig af Mälaren, et Himmerige at gemme sig i og bygge huler.

I hvert hus bor så "Husfar" og "Husmor", med deres 7 unger, som altid er sat således sammen, at der findes en "stor" hvorefter det går gradvis nedad til en "lille" og på den måde kommer gruppen til at fungere som en almindelig søskendeflok, og der opstår jalousidramaer og stærke sympatibindinger, ganske som i et hvilket som helst hjem.

Man kender de store sove- og spisesale fra almindelige børnehjem, hvor 50 børn spiser, sover og leger i takt, fordi det er nødvendigt for at kunne overholde disciplinen, som holdes så strengt i hævd på disse. Denne "anstaltsånd" undgår man i "Børnebyen" ved at skabe et hjemmemiljø. Når ungerne skal have nyt tøj, rejser "husmor" selv med dem til Stockholm, så de kan være med til at bestemme, hvad farve slips de skal have, og en lille ting som dette betyder meget for et barn, ikke selve farven, men det at man får lov til at vælge, og at de voksne regner med og retter sig efter dette valg.

I "Huset" lever de et så normalt liv, som de aldrig før har kendt til, selv om det for os ser lidt vildt ud til tider. Om formiddagen går de i skolen, som ligger midt i byen. Næsten alle børnene har haft

vanskeligheder med skolegangen, og deres uvilje mod den er overvældende, så det at være lærer i "Børnebyen" er et yderst krævende job; først og fremmest at få dem til at komme er en kunst, dernæst at gøre tiden, de tilbringer der, så levende, at de lidt efter lidt opdager, at man kan have det rart i skolen, at der ikke vanker bare skænd og lussinger. Men det, der er vigtigst for de fleste af de skadede børn, er behandlingen og det er netop fordi den findes på stedet, at "Børnebyen" har vundet meget af sit ry.

Nu skal vi gå og lege, siger børnene, selv om det er det, vi voksne kalder "Sandkasse-terapi". Det består ganske simpelt i, at man i et legerum, særlig indrettet til dette brug med en sandkasse midt i og allehånde dyr, tamme og vilde i papmache, samt spil, lader hvert barn lege uhindret, mens terapeuten iagttager det. Under legen kommer nemlig alt frem i barnet, som det til daglig går og gemmer på, og som ligger til grund for den såkaldte uartighed. Det leger alt sit had og mistro til at vokse frem, al sin afmagt i denne verden, hvor kun de store klarer sig. Deres frygt, deres vrede. Når terapeuten så har fundet grunden, kan hun begynde at tale med barnet og helbrede det. De bliver accepteret trods alle deres streger og lærer at acceptere sig selv.

Ja, vis os nu resultaterne, begynder skeptikerne. De mener, det er børnenes vilje, der regerer.

Vi kan jo tage en af ungerne, fra han kommer. Pelle, som vi kan kalde ham, er 8 år gammel. Da han kommer, er han mere dyr end menneske, svarer ikke, når vi taler til ham, hele ansigtet er spændt, som han hele tiden våger over noget, aldrig viser sig et smil. Man opgav til grund for at få ham til "Børnebyen", at han var vild og besat af en ødelæggelsestrang, der fik ham til at hugge løs på alt. Det var også tilfældet. I de første måneder gik han umotiveret løs på alt og alle døde ting, men aldrig på mennesker, da han var for bange til det. Efter en tid kom han så vidt, at han betroede sig til husfar: *"Du er den bedste mand i verden, for du har aldrig slået mig"*. Og da et år var gået, var han så nær helbredelsen, at han så ud som en forandret, de hårde spændte muskler slappedes af, og han reagerede spontant, blev nu kun vred, når han havde grund til det. Ja, han satte sig endog på skødet af os derude.

En anden unge blev spurgt om, hvad han ønskede sig i julegave, og han så på os lidt opgivende: *"Jeg ønsker ta' mig fa'en et rigtigt hjem, for det har jeg aldrig haft."* Disse børns skæbne og udfoldelse i "Børnebyen" bekræfter, at det er de helt rigtige principper, der ligger til grund for værket.

Når man har set dem komme som dyr af væsen, mere end mennesker og har set dem efter lang og besværlig tid blive normale, spontane børn igen, begynder man at ønske, at der vilde komme flere "Børnebyer".

Kopi og oversættelse af: *ABC for Barnbyn i Skå:*

Den Sociale Højskole, København.

Du, der kommer som ny til Barnbyn:

VELKOMMEN! Denne velkomst lyder fra de voksne her, ikke fra børnene. For de fleste af vores børn er Du en mistænkelig figur. Fra børnenes side vil Du møde åbenlys hån og skjult mistro. Du vil blive hilst med: "*Hvad er Du for en dum kælling? Hvem er han den fa'ens idiot?*"

Og så er det så sandt, som det er sagt. Du er en dum kælling eller en fa'ens idiot. Børnene har deres gode grunde til at sige sådan. På den måde har de nemlig oplevet de voksne, og Du er jo voksen. Vi har her på stedet kun sjæleligt skadede børn, som det er gået dårligt for i deres tidligere miljøer på grund af den behandling, de der har fået af de voksne. Det er derfor, de er kommet her. Barnbyn er ikke et sted for almindelige børn, men - som det hedder i det officielle sprog - et børnehjem for nervøse og miljøskadede børn.

At det er gået børnene dårligt, behøver ikke at betyde, at de alle sammen har boet under fattige og trange kår, at deres fædre har været fordrukne og mødre sjuskede. Der findes også børn i Barnbyn, der kommer fra et hjem, som man i social henseende ikke kan sætte en finger på. Det gennemtrængende træk er, at deres følelsesliv er blevet skadet, fordi de ikke har haft den tryghed, som børn behøver. Dette er ikke sagt som en bebrejdelse mod børnenes forældre eller andre, som har skullet tage sig af dem. Det er slet ikke altid så let at tage sig af børn - ikke en gang når det er ens egne.

Der findes ingen uartige børn:

Allerede fra dit første øjeblik i Barnbyn må Du dog være klar over, at ulykkelige børn aldeles ikke behøver at være romantisk blege børn, med bedrøvede øjne og stilfærdigt væsen. Det er kun falsk romantik. Her i Barnbyn befinder Du dig i virkelighedens verden. Her finder Du ulykkelige børn, der giver udtryk for deres længsel efter forståelse og ømhed i det sprog, som er naturligt for dem: Eder, skældsord, spark, knytnæveslag, tyveri, skulken, dårlig bordskik, seksualgloser, en cigaret-stump i mundvigen og frækhed i kæften.

Der findes en psykologiske sand historie om hr. Middelsvensson, der er på vej hjem fra et gilde en dejlig forårsnat. Han går igennem en park, hvor tjørnen står i fuldt flor. Hr. Svensson føler sit hjerte fyldes af rørelse over naturens skønhed, han tager en smuk, blomstrende kvist og siger: "Blomstrer Du", så bliver han genert over sin egen rørelse og fuldfører sætningen som en sand og ægte nordbo: "Blomstrer Du ... sin satans tjørn".

Tænk på den historie en gang imellem, når Du møder et barn her, og det hilser dig med: "Hej, din satans kælling".

Du må altså lige fra begyndelsen være klar over, at udtrykkene for sympati og kontaktbehov her på stedet kan få temmelig ejendommelige former, både med hensyn til ord og handling. "Jeg kan

godt li' dig, vil Du være gode venner med mig", kan udmærket godt udtrykkes med en ed og et boksestød i maven. Det er et spørgsmål, om den udtryksmåde ikke ofte ligefrem er en garanti for følelsens ægthed.

I Barnbyn er der ikke bare aggressive, støjende og besværlige børn. Du vil også komme til at møde sky og angstfulde børn. Dem behøver jeg ikke at sige så meget om - dem kommer Du nok til at holde af. Men jo længere, Du bliver i børnebyen, jo klarere vil Du indse sandheden i vor grundsætning, at der kun er en overfladisk forskel på den hjælpeløst grædende dreng og så den "laban", der svarer frækt.

Skal børnene have lov til at gøre, hvad de vil?

Er vi da ligeglade med, om børnene bander her i Barnbyn? Synes vi, det er godt, at børnene "afreagerer" ved at bande og slås og stjæle og slå ruder i stykker? Skal børnene have lov at gøre, som de vil? Nej, og atter nej!

Lad mig understrege det een gang for alle - selvom jeg tror, at jeg har gjort det tusinde gange før: HER I BARNBYN MÅ BØRNENE IKKE GØRE, HVAD DE VIL.

Det er jo simpelthen sådan, at børnene ikke ved, hvad de vil. Det er netop typisk for nervøse børn, at de beherskes af modstridende impulser, at de både har lyst til og ikke lyst til at gøre den samme ting. Forøvrigt, eftersom drivkraften til vore handlinger langt oftere end vi tror er os selv ubevidst. Når denne dybe sandhed er skjult for så mange af os, viser det bare, at vi har en meget veludviklet evne til bagefter at finde på motiver til de handlinger, vi allerede har udført.

Eftersom børnene altså ikke ved, hvad det er, de vil, eller eftersom de både vil og ikke vil en ting, så er det klart, at de ofte kommer i et slemt dilemma, hvis man bare lader dem slå sig løs. De får skyldfølelse over det, de har gjort, de forsøger at komme fra skyldfølelsen ved at slå sig endnu mere løs, og så er de kommet ind i en ond cirkel. At "afreagere" i psykologisk forstand betyder ikke, at man skal udføre en tidligere forbudt handling. Det vigtige er den følelse, den affekt, som følger med handlingen. Hvis den følelse består i angst, så bliver tilstanden kun forværret, hvis man giver lov til handlingen.

Den sætning, at børn skal have lov til at gøre, hvad de vil, betyder altså en forenkling indtil det meningsløse. Hvis den skal gå som en almenkyldig parole, er den fuldstændig tåbelig. Den er heller aldrig blevet fremsat af nogen af den såkaldt frie opdragelses profeter. Den er opfundet af dem, der bagtaler os, og vi betakker os for den.

Kineserens fatale fejltagelse.

Der var engang en dreng i Barnbyn, som blev irriteret over alle de udenlandske turister, der trampede rundt her for at kigge på os. Så afreagerede han ved at skrive en satire. Den handlede om en kineser, der besøgte byen. Han forstod ikke andet end kinesisk. Derfor blev han udsat for en mindre misforståelse. Han fik den ide, at børnene var vogtere, og de voksne var patienter. I sin rejsebeskrivelse beskrev kineseren med stor veltalenhed, hvorledes det gik til, når vogterne med alle

mulige midler forsøgte at få patienterne til endelig engang at vågne op af deres ligegyldighed og foretage sig noget. Patienterne gik i deres køkkener og syslede med madlavning. Vogterne hældte sirup i deres hår, smed æg i ørerne på dem, hældte peber i pandekagedejen og tømte opvaskevandet i suppen. Men patienterne fremturede bare i deres sygelige ligeglathed.

Denne historie er meget lærerig. Den viser en regel, som man også er nået frem til på andre institutioner, hvor man forsøger at behandle nervøse børn efter analytiske principper. Reglen lyder, at passivitet fra de voksnes side er forkert, fordi børnene oplever den som ligegyldighed og mangel på interesse for dem. Vi ved også alle sammen, at der ikke findes nogen mere infam måde til at få et andet menneske til at gå fuldstændig ud af sit gode skind, end hvis man bare forholder sig køligt og behersket, når den anden bander og svovler. Her i landet er det ikke nogen ukendt metode til at mishandle sin ægtefælle.

Ikke noget laden-stå-til system.

Der er altså ikke nogen mening i at stå med armene over kors og se til, medens børnene slår ruder i stykker og river gardinerne ned. Der findes en farlig type mennesker, der kun har snuset til den moderne psykologi. Det er kvaksalveri.

Ikke nogen helgenglorie.

Kvaksalveriet fører blandt andet til, at man vækker skyldfølelse og angst hos børnene, når man går rundt som en helgen blandt dem og altid er tålmodig og føjelig i det uendelige. Sådant en helgenholdning kan rendyrkes til en såkaldt terapeutisk holdning, men så skal man også have kontrol over de følelser, man vækker hos børnene - man skal eventuelt tale med børnene om dem, forklare og forstå og derigennem berolige børnene. Men det kræver en god indsigt i analytisk terapi, og det kan man ikke uden videre praktisere i et hus med mange børn, der hver især behøver sin særlige behandling. Det at spille helgen til daglig kaldes på fint psykologisk sprog at *indtage en masochistisk holdning*, og det vidner mest af alt om en neurose hos en selv.

Heller ikke nogen martyrglorie.

Ved rådgivning i opdragelsesspørgsmål møder man undertiden en bestemt type mødre, der kaldes martyrmoderen. Det er hende, der siger til sit barn: "Hvor kan du nænne at være sådan mod din moder, der er så god ved dig og har ofret så meget for din skyld!" Typen findes gud bedre det også i en maskulin variant - martyrfaderen, der ofrer alt for, at hans søn skal kunne blive det, som han selv har ønsket, men aldrig har haft lejlighed til o.s.v. Disse forældre er selv neurotiske, og deres forældrekærlighed er usund. I Barnbyn passer den slags ikke.

Vi regner ikke med at få tak fra børnene. I hvert fald vinder man ikke meget ved at kræve taknemmelighed. Hvis det skal have nogen værdi, må det komme spontant og ikke efter opfordring. Som jeg allerede tidligere har sagt, har børnene som regel heller ikke nogen grund til at føle taknemmelighed overfor os voksne, sådan som vi har ordnet deres opvækstvilkår i samfundet.

Ikke nogen detaljerede råd.

Hvad skal en arme stakkels sjæl så gøre med ballademagere her i Barnbyn? Hvad skal man gøre, når børnene ikke vil spise, når de ikke vil gå i seng, når de slår ruder i stykker, skulker, sparker og skriger?

Det samme spørgsmål stiller folk om deres børn i avisernes spørgerubrikker, efter foredrag, i breve o.s.v. Og det samme vil Du spørge om. Men Du kan ikke få noget svar af os. Vi kan ikke svare på den slags spørgsmål. Og det er principielt vigtigt, at man skal ikke kunne svare på den slags spørgsmål.

Der findes ikke noget patentråd for hver enkelt situation.

Børn er så forskellige. Det ene barn har sin særlige grund til at nægte at spise, og det andet barn har en helt anden grund. Så ville det jo være forkert at behandle begge børn efter den samme opskrift. Det samme er tilfældet med ham, der slår ruder ind, er dyrplager, rapser eller med alle de forskellige børn, som vi modtager i Barnbyn.

Du er altså pisket til at forsøge at forstå hver enkelt barn for sig, inden Du kan begynde at behandle dem rigtigt. Det er ikke noget, man kan lære på een gang, og det er heller ikke meningen. Men Du bør lige fra begyndelsen være klar over, at man skal vide meget om børnenes tidligere skæbne for at forstå dem. Og så vil man også blive klar over sandheden i det franske ordsprog: AT FORSTÅ, DET ER AT TILGIVE.

Det er meningen, at vi skal erhverve denne viden om børnene som enkelt-individer ved at deltage i de aftenmøder og afdelingsmøder, som vi har regelmæssigt hver eller hveranden dag i Barnbyn. Der kan man også diskutere, hvad Du selv gjorde, da Ole gjorde sådan, eller Kalle gjorde sådan. For den slags spørgsmål kan man besvare eller i hvert fald diskutere.

Lær dig selv at kende.

Det er nu ikke bare børnene, som er tossede på hver sin facon. Også vi voksne er forskellige, og også vi har alle vore specielle skørheder. Når man arbejder med børn på sådan et sted som børnebyen, skal man nok komme til at erfare, at både det vidunderlige og det infame ved arbejdet ligger i, at ingen går ram forbi. Hvadenten man vil det eller ej, kommer man selv i svingninger dybt inde i sjælen. Vi har allesammen vore hævninger og vore komplekser, og når vi så ser børn, der ustraffet kan gøre det vi selv gerne ville, men ikke fik lov til som børn, så vil det afføde en ganske særlig uro i os. Når vi ser en dreng, der ryger åbenlyst, så vækker det gamle minder om, hvordan vi selv som børn gerne ville ryge, men ikke turde. Endnu værre er det at opleve børn, der ødelægger maden, sviner sig til, taler seksualseprog eller gør noget andet, som hænger sammen med gamle driftsimpulser i os selv, og som vi - ganske normalt - har lært os at beherske.

Du vil opdage, at der er visse børn, Du ikke for alt i verden kan tåle, medens der er andre, Du synes særligt godt om. Læg mærke til, at dine arbejdskammerater placerer deres antipati og sympati på helt andre børn. Også det hænger sammen med impulser og behov i os selv. Man kan forøge sin

selverkendelse og kan erhverve levende psykologisk viden - hinsides bøger og grå teori - ved at iagttage disse reaktioner hos sig selv og så tænke over dem.

Debutantsygen.

Alle de små følelsesbølger kan samles til en stor storm. Det plejer at vare en vis tid - en inkubationstid på nogle måneder - før sygdommen bryder ud. Så findes der to varianter af sygen: Den indadvendte og den udadvendte form.

Hvis man bliver ramt af den indadvendte form føler man: Jeg duer ikke, jeg passer ikke til den slags arbejde, jeg duer ikke til noget. Træthed, søvnløshed og grådanfald hører også til symptomerne.

Hvis man får sygdommen i den udadvendte form, siger man: Barnbyns principper er helt tåbelige. Sådan som her kan det ikke blive ved at gå, der må være en vis orden, det her er der ingen mennesker, der kan holde ud!

I det første tilfælde retter man altså oprørtheden og kritikken mod sit eget jeg. I det andet tilfælde projicerer man følelsen af egen utilstrækkelighed over på omgivelserne.

Selvfølgelig er det ikke al kritik mod en selv eller mod Barnbyns ideer, der har dette grundlag. Der findes sikkert plads for megen kritik både mod dig selv som menneske og mod Barnbyn. Men det gælder om at komme frem til en virkelig kritik, ikke bare en skinkritik. Behandlingen af debutantsygen er en sag for sig, som jeg ikke kan komme ind på her. Den kræver individuelle samtaler med en sagkyndig psykoterapeut, enten herfra eller udefra. Det, jeg ville sige her, er bare, at man ikke uden videre skal afsige dom hverken over sig selv eller over Barnbyn. Det er også grunden til, at Du bør kende sygdommen på forhånd. Det er en erhvervssygdom for Barnbyn og lignende steder.

Vær dig selv.

For virkelig at kunne klare arbejdet i Barnbyn skal man altså både lære børnene at kende og lære sig selv at kende. Så går resten af sig selv! Man kan ikke give noget alment gyldigt råd om, hvorledes man f.eks. skal forhindre en dreng i at smadre en rude, eller hvad man skal gøre ved en pige, som bliver ved med at stjæle. På det område må hver enkelt finde sin egen melodi. Hvis der er nogen, der ønsker råd, så står det dem naturligvis frit for at spørge, men man skal ikke forsøge at slippe for besværet med selv at tænke og føle sig frem. For det ene menneske er det måske naturligt ganske direkte og åbent at vise sine følelser overfor børnene, medens det for et andet menneske er mere naturligt at være tilbageholdende. Vi går ud fra, at vi har både Lystig og Søvnig og Flovmand og måske også Dumpe gående iblandt os her i Barnbyn.

Når man føler det krible på sin egen hud.

Men det, man lærer i Barnbyn, gælder ikke bare en selv. Hvis man ønsker at lære psykisk behandling af børn, har Barnbyn noget at give, som man ikke kan læse sig til i bøgerne. Det er også

en af grundene til, at vi holder på, at praktikanter skal have i hvert fald een måned som afdelingsmedhjælpere i et af husene.

Der findes et sandt ord, der siger, at man ikke ved, hvordan utøjet føles, hvis man ikke har følt det krible i sin egen hud. Og der er ingen, der ved, hvordan problembørn er, hvis man ikke har følt dem på sin egen hud.

Det går sådan, at man kommer til Barnbyn, man har læst en hel del moderne børnepsykologi, man har hørt forelæsninger, man har gået i studiekredse o.s.v. og det er alt sammen udmærket. Men man mangler en meget vigtig viden. En morgen er man i dårlig form, man har hovedpine og føler sig træt. Det kryber i en af ulyst, ligesom lusene, der kribler på huden. Børnene er urolige. Så gør man noget, der strider imod alt det, man har læst i bøgerne og hørt på forelæsningerne. Man taber humøret, skælder et af børnene ud, eller man brister i gråd eller gør noget andet, som man selv bagefter ved er et helt forkert. Og så om aftenen eller næste dag, eller måske bare en time efter, kommer eftertankens gustne bleghed.

Det er denne besøgstid, der er Barnbyns dyrebare gave til dig, for den lærer dig noget om, hvordan en fader og moder til et problembarn kan føle det. Eller hvordan lærerne i skolen har det. Eller de andre, som har børnene inde på livet hver dag og hver time. For alle dem, der skal sidde på rådgivningskontorer eller skal gå på husbesøg som socialrådgivere o.s.v., er det en vigtig faglig viden at være klar over, hvorledes de folk føler det, som skal råde eller besøge. Alle disse velmente råd til folk om, at de skal vise tålmodighed og mere ømhed overfor børnene o.s.v., forekommer ligefrem meningsløse og kyniske, hvis man ikke samtidig giver moderen eller faderen eller læreren kræfter til at følge rådene.

Man kan tilføje, at der er ikke nogen, der rigtig ved, hvad enuresis vil sige, før de har været nødt til at rede seng efter en sengevæder, og der er heller ikke nogen der ved, hvad eneoprese er for noget, før de selv har skullet gøre de snavsede bukser rene. Man kan i det mindste lære at forstå børnene bedre.

Man skal ikke skælde mødrene ud.

Ligesom alle samfundets andre forsorgsgrene er arbejdet her i Barnbyn på mange områder et telefonarbejde. Forældrene ringer ofte til afdelingerne. De gør det tit for at klage og kritisere - de gør det sjældent for at takke eller rose.

Psykologisk set er det interessant, at den slags klager særligt ofte kommer fra forældre, der selv har været udsat for kritik, fordi de har vanrøgtet børnene, eller fordi de af en eller anden grund ikke er blevet anset for velegnede til selv at tage sig af deres børn. Så er det da kun menneskeligt, at de forsøger at slippe af med noget af andres kritik imod dem ved, at de igen kritiserer andre, som nu tager sig af deres børn. Sommetider kan man tydeligt se, at det er tilfældet, blandt andet fordi deres kritik bliver så overdreven og urimelig. Den slags skal man tage ganske roligt. Det hører til vort erhverv, at vi bliver udsat for kritik og bagtalelse.

Vor gode nabo, forstanderen på Hammargården, legede engang indianer med sine drenge. Det hørte med til legen, at drengene bandt forstanderen til et træ og dansede krigsdans omkring ham. En uges tid senere gik rygten: Tænk, på Hammargården binder forstanderen drengene til træet i skoven og pisker dem! - Forstanderens kommentar til dette rygte var den eneste rigtige: Nå ja, man har jo sin stilling og får sin løn for, at den slags kunne siges om en.

Lad altså være med at tage det personligt og bittert, når Du bliver udsat for uretfærdige beskyldninger fra børnenes pårørende eller andre. Der er en god regel om, hvordan man skal tage kværlanter i telefonen. Den regel lyder ganske enkelt, at man skal lade folk skælde færdigt. På fagsproget hedder det, at man skal lade dem udtømme deres affekter. Man skal altså slet ikke sige imod eller reagere, bare tie stille og tage imod.

Når lynet slår ned.

Det sker sommetider i naturen, at lynet slår ned, så der går ild i husene, dyrene brænder inde, og der indtræffer alverdens ulykker. Det er sørgeligt og naturligvis sørger man så vidt muligt at undgå lynnedslag. Men man er da ikke personligt vred på tordenvejret, for det er en upersonlig naturkraft.

Også indenfor den menneskelige natur er der kræfter, som man ikke altid er herre over. Rundt omkring i husene her i Barnbyn sker der undertiden udladninger af den slags. Men lad så det være. Det tager sin tid at udbedre de skader, der er opstået hos børnene gennem mange år. Og i den tid må det sommetider blive uvej. Det øvede personale ved det, og det lærer den kunst at glatte over og gå videre. Det kan ikke nytte noget at samle bebrejdelser i bunke mod børnene, det bliver det bare værre af. Tordenstemningen kan lades op igen i huset. Glat over, glem det og gå videre.

Legemlig afstraffelse er forbudt.

Der er en ting, der er så selvfølgelig, at den vel ikke en gang behøver at påpeges, nemlig at man ikke må anvende legemlig afstraffelse under nogen form. Ifølge beslutning i Kungliga Socialstyrelsen er det formelt forbudt på alle børnehjem i Sverige. Men hvad der er vigtigere er naturligvis, at klø er og forbliver forkert metode i børneopdragelsen. Til klø må man regne lussinger, rusken i håret og den slags.

Men hvordan kan det nu forenes med reglen om, at man skal forsøge at være naturlig overfor børnene? Er det ikke ganske naturligt, at man sommetider bliver gal i hovedet og har lyst til at slå til? - Jovist er det så, men der er forskel på at have lyst til at slå og så virkelig slå. På det punkt er der et psykologisk paradoks: Hvis man overfor sig selv erkender, at nu bliver man så lynende gal, så nu ramler det, så har man lettere ved at lade være med at slå - men hvis man ikke tillader sig nogensinde at blive gal i hovedet på et barn, så har man lettere ved at slå til. Det er den indre tolerance mod ens eget jeg, det drejer sig om, og vi skal ikke prøve på at lyve overfor os selv.

Der er heller ikke nogen, der forlanger det urimelige. Men hvis man slår til en unge i et pludseligt raserianfald, så er det vigtigt, at man ikke bagefter i falsk selvforsvar prøver at gøre sin svaghed til en dyd. Legemlig afstraffelse er forkastelig, selv når den er forklarlig.

Der findes indenfor lægevidenskaben noget, der hedder overfølsomhed. Det kan være astma, eksem, udslæt efter medicin og meget andet. Et almindeligt barn sover godt på den bløde madras, men hans kammerat bliver plaget af åndenød hele natten, fordi han kan mærke krølhårene i madrassen. Man kan også tale om overfølsomhed i sjælen. Et almindeligt barn reagerer ikke særligt overfor et greb i armen eller et klask i halen, men hos vore børn kan selv den mindste berøring af den art sommetider udløse voldsomme grådanfald eller vilde raseriudbrud. Det er overfølsomhed, symptomer på en sygelig tilstand.

Hvad er sandhed?

Du griber en dreng i skulderen. Det er mild vold. Og drengen skummer af raseri over den voldsomme lussing, Du har givet ham. Måske fortæller han andre om alle de tæsk, Du har givet ham. Eller måske fortæller han dig om alle de klø, han har fået af andre.

Hvad er nu det for noget? Lyver drengen?

Nej, han taler sandhed, sin egen form for sandhed. Han har oplevet dit greb i skulderen som en voldsom lussing. Ophidsede mennesker - og ikke mindst børn - oplever faktisk det, som de tror skal ske, selvom det slet ikke sker. Det lyder mærkeligt, men det er en gammelkendt sag, f.eks. fra vidnepsykologien. Videnskabeligt kalder man det forskellen mellem den objektive sandhed = det, der faktisk er sket. Og subjektiv sandhed = sådan, som man har oplevet det.

I juridisk betydning er den objektive sandhed den vigtigste. Når det drejer sig om mennesker, er den subjektive sandhed mindst ligeså vigtig. En praktisk følge af det er, at det ikke kan nytte noget at forsøge at "overbevise" drengen om, at han slet ikke har fået nogen lussing. Det kan heller ikke nytte noget, at Du hidser dig op over, at Du bliver bagtalt af drengen - for ærlig talt, hvad er sandheden i dette tilfælde?

Men lad os gå bort fra det, Du ikke bør gøre, og gå over til det, Du bør gøre.

Vejen til barnehjertet går gennem maven.

Hvis en venlighed skal være noget værd, skal den vises i handling og ikke bare i ord. Den regel gælder nok i endnu højere grad for børn end for voksne. Alle børn knytter sig til de mennesker, som tager sig af dem til daglig. De knytter sig til den, som køber tøj, binder deres sko, pudser deres næse o.s.v. Og ikke mindst til den, som laver maden.

Der er også dybtliggende psykologiske forklaringer på, at alt, hvad der har med mad og drikke at gøre, betyder så meget for vores børn (på det lærde sprog kaldes det oral behovstilfredsstillelse). Maden spiller sikkert en større rolle for nervøse børn end for andre børn. Jeg nævner ganske særligt det med maden, fordi jeg ved, at folk med en psykologisk orientering sommetider viser en

vis foragt overfor alt med mad og tøj og materielle behov i det hele taget. Men en sådan ringeagt for det, børnene skal spise, og det de skal have på, savner grundlag i den moderne psykologi. Tværtimod kan man sige, at på dette punkt kan den gamle hæderlige barnepleje og dybdepsykologien mødes.

Når man føler omsorg for børnene.

Børn er stærkt følsomme for den stemning, som omgiver dem. I et almindeligt hjem med en almindelig fornuftig mor og far mærker børnene, at man tager sig af dem. Alt det må man også her i Barnbyn forsøge at få med ind i husene. Rent praktisk betyder det bl.a., at man "*tænker på*". Man tænker på, hvor børnene nu mon kan være henne, man tænker på, om de nu har tøj nok på, så de ikke bliver forkølede, man tænker på, om der var nogen til at tage imod dem ved bussen, da de var i byen på week-end o.s.v. Alle disse små bekymringer giver grundlag af tryghed bag børnenes daglige liv.

En af afdelingsmedarbejdernes opgaver her i Barnbyn er at danne denne trygge baggrund, og på den måde går altså den materielle omsorg hånd i hånd med den psykiske.

Den front, som ikke må være der.

På gammeldags institutioner - både for børn og voksne - var der en usynlig front. På den ene side af frontlinjen var de anbragte og på den anden side var personalet. Klædedragten viste som regel, hvilken side man hørte til på, for de anbragte havde blåstribet bomuldstøj på, og personalet havde blanke knapper i jakkerne.

Mange af børnene her i Barnbyn har den front indeni sig ved ankomsten. De voksne er for dem den fjendtlige side. Fjenden er overmægtig, og man kan derfor ikke bekæmpe ham åbenlyst, så i stedet for forsøger man at overliste ham. Hvis man ønsker at gøre børnene socialt tilpassede, som man plejer at kalde det, er der to veje at gå. Man kan holde stejlt på disciplin og orden, og så kan man få børnene til at bøje og rette sig efter forskrifterne.

Denne metode fører utvivlsomt til bedre orden og system på institutionen og det betyder lettelser i personalets arbejde. Den kan sikkert også føre til resultater for børnene ved at vænne dem til regelmæssige tider, arbejde, renlighed o.s.v. Men det er et spørgsmål, hvor længe resultatet holder. Der er en risiko for, at denne metode virker som en kvaksalvermedicin, der hjælper i dag, men gør det syv gange værre i morgen. Derfor afviser vi denne metode i Barnbyn. Vi ønsker i stedet for at sigte direkte mod børnenes sindsstemning. Vi vil fjerne deres følelse af fjendtlig front mellem børn og voksne.

Der er mange mennesker, der efterhånden principielt og teoretisk går ind for disse ideer. Men hvis vi kommer til praksis, så er meningene nok mere delte. Så lad os derfor vende tilbage til hverdagen igen.

Er tobaksrygning forbudt.

Lad os tage et praktisk eksempel, der plejer at vække anstød og derfor udmærket kan bruges. De fleste af de drenge, der kommer til Barnbyn, er rygere. Vi har alle afarter af vanerygere, skodsamlere, dybe indhaleringer o.s.v.

Naturligvis ønsker vi at modarbejde deres rygning, men hvordan skal det gøres? Vi tror ikke, at et absolut forbud er den rette vej at gå, for så bliver det bare til rygning i smug og snyderier, og personalet får fuldt op at gøre med at overvåge, at forbuddet bliver overholdt. Og hvad skal man egentlig gøre, når man pågriber en synder?

I vort forsøg på at bekæmpe tobaksrygning og den slags, benytter vi os ikke af skilte og forbudstavler. Heller ikke af straf. Vi prøver os frem ad positive veje - f.eks. ved at lade bystævner fastsætte reglerne blandt andet for rygning.

Bystævnet er vor rigsdag. Alle Barnbyns beboere deltager. Alle har en stemme (og det ofte i meget bogstavelig forstand, det vil Du få at høre, når Du går til stævnet). Bystævnet kan ikke beskrives, det skal opleves, ses og fremfor alt - høres. - Men selvfølgelig mener vi, at rygning er skadelig og bør udryddes.

Vaske ører og børste tænder.

Selvfølgelig vil vi også gerne have, at børnene skal overholde visse renlighedsregler som f.eks. at vaske sig og børste tænder. Vi har heller ikke noget imod, at man sidder pænt ved bordet. Men hvis man skal indprente disse "gode vaner" hos børnene, er det nødvendigt, at man får dem til at børste tænder og vaske hænder uden had og trods i hjertet. Man skal med andre ord ikke anvende hygiejniske motiveringer for at lægge pres på børnene. Så risikerer man bare, at det giver bagslag. Og det bagslag kommer måske ikke bare til at gå ud over bordskikkene og tandbørstningen. Det kan også betyde, at de bevarer den oppositionelle grundstemning, som overhovedet har bevirket, at de er kommet til os. Det lyder måske nok mærkeligt rent anatomisk set, men, hvis vi skal få vore børn til at børste tænder og vaske ører, skal vi gå en omvej over deres hjerte. Først når de accepterer deres husfar og husmor, bliver deres tandbørstning og ørevask af bestående værdi.

Om høns m.m.

I enhver bedre hønsegård har man en hakkeorden. Hver hane ved lige præcis, hvem han har lov til at hakke på, og hvem han skal løbe for. I ethvert finere regiment har man en rangforordning. Hver mand ved, hvem der står højere i graderne, hvem der skal kommandere, og hvem der skal lystre.

Her i Barnbyn har vi ingen rangforordning. Vi undgår den, fordi den meget let kan blive til en hakkeorden. Og længst nede på skalaen kommer så de børn, som alle har lov til at hakke på.

Din kritik skal Du give udtryk for opefter, gerne overfor doktoren eller en anden central skikkelse her i byen. Vi syne, at enen til at "skælde chefen ud" er en af de nyttige menneskelige dyder. Vi synes bedre om pindsvin, der vender piggene opad og beholder den bløde side nedad, end om skurebørster der er glatte på oversiden og stive nedenunder.

At høre sammen.

Ved festlige lejligheder, på højtidsdage og den slags, plejer man at holde taler om sammenhold og det fælles vel. Her i Barnbyn er vi ikke ret meget for alvorligt mente taler ved vore fester. Vi ønsker, at sammenholdet skal udtrykkes på hverdagens sprog.

Et sådant hverdagsudtryk er det "at sige det til de andre". Læreren siger til afdelingsmedarbejderne, når en dreng har fået fri fra skole - fra afdelingen siger man til læreren, hvis et barn er sygt og ikke kan komme i skole. Hvis man går ind i et hus for at ordne et eller andet med et barn, kan man godt i forbigående sige til husfar eller husmor, hvad det drejer sig om. Praktikanterne siger det til afdelingsmedarbejderne, når de tager et barn med til byen for at gå i biografen o.s.v. Vi forsynder os sikkert allesammen sommetider mod den gyldne samlivsregel at "sige det til de andre", men det er jo ikke nogen grund til, at vi ikke derfor skal holde fast ved reglen.

Vi skal også respektere hinandens arbejde.

Man skal altså ikke have aftaler med børnene et eller andet sted på området, hvis det er spisetid hjemme i deres hus. Man skal ikke tage dem med ud at gå tur i skoletiden. Hjemme på afdelingerne skal man sørge for at få dem af sted til skole i rette tid, og fra forskellige aftenunderholdninger skal de sendes hjem til afdelingen til sengetid. Der kunne findes mange eksempler, men meningen er vel ganske klar.

De små kneb i samlivet.

Hvis man i årevis har haft det arbejde at omgås psykisk ømtålelige mennesker - hvadenten det så er børn eller voksne - så lærer man sig efterhånden en hel masse små kneb for at mindske gnidningen mellem sig selv og omgivelserne. De fleste af dem er selvfølgelig afhængige af ens personlige temperament, men der er dog også en hel del, man kan lære videre.

Lad mig derfor tage et par eksempler, som man kan benytte her i Barnbyn, hvis det skulle blive nødvendigt.

Der kommer en vred, bestjålet nabo, og han begynder at skælde ud, så snart han er kommet indenfor døren. Så rejser man sig op, rækker hånden frem, præsenterer sig og siger: "Værsgod og sid ned", eller: "Værsgod og kom med ind på mit værelse". I de 90 tilfælde af de 100 lykkes det at få den vrede nabo til også at sige sit navn, og så bliver tonen i samtalen straks mere rolig - for den svensker er endnu ikke født, som ikke bliver besværet og højtidelig til mode lige efter en præsentation. Og lidt gavn skal vi da have af, at vi svenskere er så stive og konventionelle.

Ceremonielle hilsner og titler og den slags har vi ellers fundet det mest praktisk at stryge her i Barnbyn. Men sommetider kan den slags ting også have en vis psykologisk effekt. F.eks. når der kommer tilfældige besøgene til afdelingen. Som regel er det forstanderen eller en anden, der trasker rundt med de folk, som ønsker at se Barnbyn. Så kan det godt være af en vis betydning, at husmoderen eller husfaderen føler sig som vært på stedet og viser de fremmede rundt i deres eget hus. Meningen med det er slet ikke, at man i første omgang skal gøre et godt indtryk på den

besøgene. Men for børnene bliver det nu langt mere "deres hus", hvis det er deres egne medarbejdere eller børnene selv, der siger goddag og værsgod og kom indenfor. Hvis det er muligt, skal man selvfølgelig også spørge børnene om lov til at gå ind på deres værelser o.s.v. Det virker langt mere som en anstalt, hvis det er forstanderen, der går rundt og viser institutionen frem, end hvis det er husmoderen eller husfaderen, der tager imod hjemme hos sig selv.

Der findes også et godt gammelt råd om, hvorledes man skal vinde forældrenes hjerter, når de ringer eller kommer på besøg. Da den gamle kong Oskar den Anden rejste rundt og indviede jernbanestationer og broer, havde han en hofmarskal, der skrev de små samtaler ned, som majestæten førte med menigmand, hvor de kom frem. Næste gang kongen kom til samme sted, fandt man disse notater frem i forvejen, og så kunne kongen sige: "Hør banearbejder Johansson, hvordan går det nu med Stinas ryg?" Og fra den tid sagde man der på egnen mange beundrende ord om den folkekære monarks gode hukommelse, når han sådan kunne huske, at banearbejderens kone hed Stina og havde hekseskud, da han var på denne station for flere år siden.

På samme måde som salig kong Oskar den Anden kan husfaderen eller husmoderen i Barnbyn også spørge forældrene, når de ringer, hvordan det nu går med lillesøster Evas hoste, eller hvordan de har haft det i ferien hos moster Malene i Tomelilla.

Morgenhumør og cykeltyverier.

Her i Barnbyn har vi mange børn, der stjæler. De stjæler penge, ting, cykler o.s.v. Og hvorfor? Spørgsmålet kan forekomme ganske enkelt. Det er da klart, at man gerne vil have penge og en cykel. Hvis man spørger børnene selv, skal de også nok kunne give os sådan en helt fornuftig motivering. De har gennem talrige tidligere forhør hos politiet og andre myndigheder lært at svare fornuftigt. Første gang var svaret måske knap så indlært og deres mere oprigtigt. "Hvorfor tog Du den cykel?" - "Det ved jeg ikke".

Du må forstå den dybe visdom og ærlighed, der ligger i dette "det ved jeg ikke". I virkeligheden er det sikkert sådan, at vi ved mindre, end vi selv tror om motiverne til vore egne handlinger. Det gælder ikke mindst, når der er tale om børnenes tyverier. At det ikke er fornuften, der regerer, kan man se af, at børnene mange gange bare bliver ved at stjæle uden at vinde noget ved det, hinsides al fornuft.

Jamen, hvorfor stjæler vore børn så? Der kan selvfølgelig være så mange forskellige grunde. Hvert tyveri er som enhver anden menneskelig handling, et resultat af en hel række forskellige årsagsfaktorer. Men der er een ting, der er vigtig: et indgroet og stadig gentaget rapseri hænger sammen med følelseskonflikter i børnene. Det bunder i en følelsessituation og ikke i fornuftsmæssige overvejelser.

Vi ved allesammen hvordan det føles, når man vågner på den forkerte side. Man er i dårligt humør og ved ikke selv hvorfor, men man kan mærke det. Man smækker med dørene unødvendigt hårdt, man sparker til småsten på fortovet, man skubber til folk i sporvognen - hvorfor? Ja, det er

minsandten ikke, fordi man på forhånd har besluttet med sin fornuft, at nu vil man smække med dørene og sparke til småstenene og skubbe til folk, fordi man vil afreagere sit dårlige morgenhumør. Nej, vi går simpelthen ad vore veje, og så sker det der med dørene og småstenene og albuerne. Hvis man spørger os, hvorfor vi gør det, så synes vi, det er et tåbeligt spørgsmål og svarer: Det ved jeg ikke - ligesom cykeltyven.

Hans tyveri finder også sted under pres af en indre følelsesstemning. Han ved udmærket godt, at man ikke bør stjæle, ligesom vi almindelige mennesker, selv når vi er morgensure, udmærket godt ved, at man ikke skal smække med dørene eller skubbe til de andre på sporvognen, men det giver os ligesom en lille lettelse at gøre det alligevel, eller måske snarere netop derfor. Og det er måske netop fordi man så nøje har indprentet cykeltyven, at tyveri er syndigt, at han ikke kan holde fingrene for sig selv.

Vi gør os altså bare til nar, hvis vi tror, at vi kan få en dybere sandhed frem ved at spørge børnene ud om, hvorfor de stjæler. Og vi vinder ingenting i behandlingen ved mange og lange ræsonnementer med børnene. Hvis vi ønsker at træffe selve kærnen i deres rapseri, skal vi sigte imod deres indre følelsesstemning. Kronisk rapseri og forøvrigt også kronisk asocialitet vokser frem af følelsernes grund. De dybeste motiver er ubevidste, og det er dem, man først må finde frem til, hvis man ønsker at helbrede tyvene.

Straf betaler sig ikke.

Eftersom vi ser således på problemet med børnenes rapserier, er det også klart, at vi ikke mener, at vi kan vinde noget med straffe. Tværtimod risikerer vi store tab gennem straf, fordi vi kan miste børnenes fortrolighed, og vi kan konservere deres trodsholdning overfor alle voksne - den front, som jeg allerede har talt om, ikke må findes - .

Dermed skal dog ikke være sagt, at det slet ikke får nogen konsekvenser, hvis børnene gør noget tåbeligt. Selvom tyven slipper fri for den moralske forkastelse, må han tage de sociale konsekvenser. I Barnbyn forsøger vi derfor at efterleve den regel, at børnene skal erstatte, hvad de har taget eller ødelagt. Det enkleste er selvfølgelig ved, at de leverer det stjålne tilbage. Så kan den bestjålne bare sige tak og tage imod det.

De større børn kan undertiden også på anden måde tilbagebetale den fulde værdi af det stjålne eller ødelagte. Til andre tider kan det ikke lade sig gøre, især når der er tale om de mindre børn. Så bliver erstatningen mere symbolsk. Børnene må tilbagebetale en lille del af, hvad de har taget eller ødelagt. Vi har stort set fundet, at dette system med økonomisk godtgørelse uden moralsk forkastelse fungerer godt, især fordi det ikke plejer at efterlade nogen bitterhed hos børnene.

Advarsel mod tyve.

Mange af os, der bor her i Barnbyn, er blevet bestjålet af vore venner. I begyndelsen bliver man irriteret og måske vred. Senere venner man sig til det. Man lærer ikke unødvendigt at have kostbarheder på sig eller have dem tilgængelige i sit værelse. I stedet for indleverer man dem på

kontoret, hvor de kan ligge trygt forvaret i pengeskabet. Det er en lille smule besværligt, men det er umagen værd. For mange er dette blevet en i bogstaveligste forstand dyrekøbt erfaring.

Børnene stjæler især gerne fra de nye. Dette kommer nok ikke bare af, at alle nye er så inderligt lette at narre. Meget kommer også af, at børnene i begyndelsen føler usikkerhed og utryghed overfor alle nye ansigter. De vil ligesom prøve, om dette nye venskab nu tåler den belastning, som et tyveri er. Det sker også ofte, at de føler sig skuffede over, at en medarbejder er holdt op, og så tager de hævn på den, som kommer til i stedet. Det er derfor, Du, navnlig i begyndelsen her i børnebyen, risikerer at blive bestjålet af dine venner.

Man tier stille om Barnbyn.

Hver nyankommen i Barnbyn skal på kontoret underskrive et papir om, at man har tavshedspligt. Det skal Du siden bære dybt i dit hjerte, billedligt talt. Denne tavshedspligt må alle socialarbejdere og andre sørge for at få indarbejdet så grundigt, at den fungerer som en automatisk spærring. Altså ikke nogen navne, hvis Du fortæller dine venner og bekendte om Barnbyn. Og husk, at hvis Du i busser og andre steder nævner ordet Barnbyn, vil folk spidse øren.

Der er ting, Du snart kommer til at opleve i denne forbindelse:

Hvis Du går til et selskab og sidder ved et roligt og stille kaffebord eller ved et kedeligt middags-selskab, og Du så bliver spurgt, hvad Du bestiller for tiden, og Du svarer "Barnbyn", så er din skæbne beseglet for spidse øren, men også af spørgende munde og skeptiske øjne. Du kommer til at sidde på forundringsstolen resten af aftenen og slås som for livet.

Vi regner med din solidaritet i denne din hjemsmøgelsens stund. Husk på den regel, man har på alle finere restauranter: HVIS DER ER NOGET, DE IKKE BRYDER DEM OM, SÅ SIG DET TIL OS. Vi er vant til kritik, og vi tager gerne imod angreb - men helst forfra.

Og hvis Du så skal begynde på en afdeling, og det er vinter og koldt, så snak først med vor ven Arne for at få at vide, hvordan man skal behandle kakkelovnen. Og vores allesammens forstanderinde i Kåkinge ved meget om kunsten at lave mad, bone gulve og andet hverdags-gavnligt. I Barnbyn ønsker vi at drive praktisk psykologi - så glem ikke det praktiske.

VELKOMMEN!

Gustav

Sofie Madsen og Himmelev børnehjem

"Jeg har truffet et enestående menneske". Avisartikel i Politiken den 22. januar 1961. Af Erik Olaf-Hansen

Sypigen i Himmelev der blev børnenes velgører. Besøg hos SOFIE MADSEN, der fortæller om sin mærkelige skæbne og om de børn, der først gennem hende fik kontakt med livet.

I et læser-indlæg i Politiken skrev læge A. Brücker i torsdags følgende: *Jeg må sige, at jeg i mit 44-årige læge liv aldrig har truffet et så enestående menneske som frøken Sofie Madsen fra Himmelev Børnehjem. Hun er i sandhed en af dagliglivets store helte.*

Årsagen til, at læge Brücker skrev disse ord, var, at Sofie Madsen modtog Antonius-prisen fra Landsforeningen for Mentalhygiejne. Ved denne lejlighed opgav Sofie Madsen et princip, hun har fastholdt indtil sit 63. år: Aldrig at lade sig fotografere, aldrig fortælle offentligheden om sig selv og de børn, hun tager sig af. Hun ændrede desuden holdning på et andet punkt. Hun frigav salget af sin bog *"Hvad børnene lærte mig"*, der blev udsendt på Dansk Videnskabs Forlag. Det er en bog, som nu bør blive en bestseller, fordi den fortæller om en enestående menneskelig indsats. I dag sidder en del unge i gode stillinger og gør en dygtig indsats i samfundet, unge, som hvis ikke Sofie Madsen var kommet ind i deres liv, havde opholdt sig på institutioner, der tager sig af åndssvage, sindssyge eller mennesker, der er handicappede på anden vis.

Det er altså ikke forkert opdragelse eller uheldige ydre forhold, der er sygdommens afgjorte fakta. En eller anden indre defekt, der i reglen måske er af ubetydelig karakter, har imidlertid haft det uhyggelige resultat, at disse børn med angst viger tilbage fra kontakt med andre mennesker. Deres intelligens kan være høj, men ikke mindst tidligere fik den ingen mulighed for at udvikle sig, fordi de var helt utilpassede for menneskeligt samvær.

Vi havde i dag vidst meget mindre om disse sygdomstilfælde, hvis ikke Sofie Madsen med stædighed havde taget sig af dem. Denne kvinde, der mest af alt har lært af livet, kommer fra et fattigt hjem. Hun begyndte med som sypige at gå rundt til folk. Hun har aldrig fået nogen højere uddannelse - men hvis undertegnede havde noget som helst at skulle have sagt ved et af vore medicinske fakulteter, ville jeg ikke betænke mig et sekund på at foreslå hende til en æresdoktortitel.

Sypigens mærkelige skæbne

Jeg var, fortæller Sofie Madsen, meget genert og selvudslettende som barn. "Når jeg kom rundt i hjemmene svarede jeg kun "ja" og "nej" på spørgsmål. Som så mange andre havde jeg, mens jeg voksede op, hørt om opdragelseshjem og om de skrækelige børn, der var der, børn, der løj og stjal og gjorde alt, hvad der var forkert. Jeg tænkte uden at sige det til nogen: Jamen, noget godt må der være i dem. Mennesker kan ikke være så slemme.

Nu skete det mange gange i hjemmene, hvor jeg syede, at et af børnene var det "sorte får". Jeg følte altid en tilskyndelse til i særlig grad at tage mig af det barn, og jeg fik let - jeg aner ikke hvordan - god kontakt. Gang på gang hørte jeg så, hvordan de voksne talte om, hvor meget nemmere og sødere det vanskelige barn var, når jeg tog mig af det. Jeg registrerede disse udtalelser og følte mig måske lidt stolt, men jeg lod aldrig med et ord de voksne forstå, at jeg havde bemærket, hvordan de talte om mig.

Sådan gik tiden, fra jeg var 15 til 19 år. Så kunne jeg ikke længere holde ud at være sypige. Jeg var i huset og kom ind på børnehjem, og jeg havde overalt et særligt tag på børnene. Jeg havde dog også hele tiden haft det nemt, for var der særlig vanskelige problemer, der skulle løses, var det ikke mig, men de overordnede, der skulle klare dem.

Så for 36 år siden, fik jeg min første svære opgave. Der var en lille dreng, helt udisciplineret og uregerlig, som det var umuligt at få anbragt noget sted. Til sidst blev myndighederne så fortvivlede, at de ville give hundrede kroner, blot for at få dette ene barn passet.

Nu skulle jeg stå min prøve. Nu var der ingen, som kunne tage affære, hvis jeg ikke kunne klare barnet. Jeg var uerfaren, vidste i virkeligheden ikke spor om vanskelige børn, men jeg sagde til mig selv: Han er, som han er, og det må der være en grund til. Hvis han ikke er til at få i tale på én måde, så må du prøve en anden. På den måde endte det med, at vi fandt frem til hinanden. Efterhånden boede jeg i en lille lejlighed med seks vanskelige børn, men der var aldrig et menneske, der tænkte på, at mine børn var vanskelige."

Skolehjemmet Kjettrupgaard, Nordjylland

- Når drenge går amok, er det et råb om Hjælp! *Uddrag af artikel i Vendsyssel Tidende 3. marts 1949, v. Flemming Darnø. Afskriften er holdt i nu-dansk.*

Besøg på skolehjemmet Kjettrupgaard, hvor drengene kan gøre omtrent, hvad de vil. *Åbenhjertig samtale om skolen med forstander Jørgen Torpe.*

- Du er så sur dit....

I "Bygningen", den midterste og største af de tre fløje, der udgør skolehjemmets kerne, falder man næsten over forstanderen. Han er i gemytlig slagsmål med et par drenge, og det ser ud til at passe både forstander og drenge aldeles storartet. Små frydefulde hvin lyder fra drengene, mens kampen står på og reaktionen er stor, da forstanderen ryster dem af sig og siger, at nu må de gå. - Øv, du er altid så sur dit lokum, Torpe, siger den ene af drengene, inden han forsvinder sammen med den anden.

Den 42-årige Jørgen Torpe hører nok bemærkningen, men han lader den passere uantastet, for det er et af hans principper. Drengene skal have lov at gøre, hvad de vil - og sige hvad de vil. Det er et led i den opdragelse, der skal skabe duelige samfundsborgere af tilsyneladende umulige drenge. Drengene, som har fået en skæv start. Børn, som på den ene eller anden måde har forbrudt sig og er blevet fjernet fra hjemmet. Når drengene foretager sig helt urimelige handlinger, ting som andre steder ville blive straffet hårdt, sker der her ingen ting - eller næsten ingen ting. Man taler altid med drengene, når de har foretaget sig noget forkert, og søger at gøre dem forståelig, at det er forkert, det de har gjort. Men om nogen straf er der ikke tale, om noget egentligt forbud heller ikke. Drengene skal have lov at køre linen ud. Og til sidst skulle de nå så vidt, at de igen kommer i balance.

Man kan vanskeligt diskutere, om metoden er rigtig. At den giver resultater i dag er uomtvisteligt, men ingen kan se, hvordan de drenge, der opfører sig godt nu, klarer sig om ti år. Måske klarer de sig. Forstander Torpe tror det i det mindste. I øjeblikket har han 55 drenge i alle aldre mellem 6 og 16 år.

Normalt begavede sinker

I vindueskarmen sidder læreren med korslagte ben og fortæller om Grønland. Engang imellem stiller han spørgsmål og som regel bliver de besvaret korrekt. Drengene kan lide denne lærer, og de kan lide hans let nonchalante undervisningsform. Derfor hører de efter. I klassen overfor går det knapt så godt. Nogle af de lidt større drenge har regning, men interessen for arbejdet er minimal. De skælder læreren ud med forskellige blomstrende superlativer, formentlig for at vise

sig overfor den fremmede. Den individuelle undervisning, som er nødvendig på grund af forskellige stade, intelligens-, udviklings- og lærdomsmæssigt, lider i denne time et nederlag overfor drengesindets let påvirkelighed og drenges almindelige ulyst til regning.

Men her må bemærkes, at skolehjemmet, ofte fra vore største skolevæsener, får såkaldte sinker, som senere viser sig at være normalt begavede drenge. Man har fået drenge på helt op til fjorten år, som endnu ikke kunde alle bogstaverne. Disse drenge har forståeligt nok en så negativ indstilling overfor skolen, at arbejdet med at få dem i gang, må have en ganske særlig karakter. Først når drengene kommer lidt i balance og selv opdager, at de kan præstere et stykke arbejde, kan skolearbejdet rigtigt begynde, men så går udviklingen som regel også hurtigt fremad. Det første tegn på, at det går fremad, kan som regel konstateres på værelserne, som drengene føler som deres egen verden. Her kan de regere. Her bestemmer de - med egen nøgle - hvem der skal ind og hvem ikke. Når drengene begynder at hygge på deres værelser, er de i den rigtige udvikling.

Jeg har lavet ballade

Elevværelserne ligger på første salen. Så snart klokken ringer til pause, benytter mange af drengene lejligheden til et besøg på værelserne. To drenge, der er på vej op ad trappen, er kommet i karambolage, og på elevgangen kommer de snart i heftigt slagsmål. To andre, der ønsker at være med, kaster sig over de kæmpende, og et øjeblik efter ser man kun et bølgende hav af arme og ben på gulvet. En lærer, der kommer forbi, skridter uanfægtet hen over de kæmpende. Uvist af hvilken grund bliver han fulgt til dørs med et "Tøserøv" fra en af de drenge, der kigger på kampen. Den ebber iøvrigt hurtigt ud, de kæmpende har mistet pusten. Pludselig opdager man, at man står der med en drengehånd i sin, og en stemme siger: "*Du skal ind og se mit værelse*". Stemmen er Thorkilds, og han er stolt af sit værelse. Han bor sammen med to andre drenge. Værelset er hyggeligt. Der er et skrivebord, lænestol, radio og overalt på væggene er der tegninger og malerier, de fleste har drengene selv lavet. Jan får en cigaret. Han ryger med en rutine som en voksen.

- Er du glad for at være her, Jan?

- Ja, svarer Jan, mens han puster røg ud gennem næsen. Her er godt.

- Hvorfor er du kommet her?

- Ballade! Jeg har lavet så megen ballade.

- Laver du stadig - ballade?

- Ja, engang imellem, men ikke så meget mere, man må jo se at blive voksen.

- Hvor længe har du været her?

- I to år. Jeg var et andet sted først, men der rendte jeg fra. Nu skal jeg snart hjem.

- Hvorfor render du ikke herfra?

- Jeg ved det ikke rigtigt, svarer Jan tøvende. Her er godt. Men se på det billede her, det har jeg tegnet...

Hårdhed, nej smil

Kl. 12 spises der til middag. Da man er færdig med at spise, rejser en af lærerne sig og meddeler, at 29 af drengene om eftermiddagen skal til tuberkuloseundersøgelse i Brønderslev. De skal straks efter middagen klæde sig om i deres søndagstøj. Kraftige eder og vilde protestråb lyder ud i spisesalen, men dette til trods går de fleste af drengene straks efter middag op på deres værelser og klæder sig om. Men protesteres skal der. Det hører sig til. Det er drengenes måde at skaffe sig en placering på.

Møbleringen i forstanderkontoret er moderne, lys og venlig. Kontorets eneste vindue vender ud mod gårdspladsen, hvorfra der ustandselig lyder råben og skrigen. Forstanderen, der kun hører støjen, når den har en usædvanlig karakter, besidder naturlig myndighed. Man ville gætte på, at de skarptskårne træk betød hårdhed, hvis ikke det var, at smilet ofte og let brød de hårde linjer.

- Vi får jo her til trods for den megen frihed og den frie tone, siger forstanderen, en autoritet, som absolut ikke skal forsvinde, men som er farlig for opdragelsen. I samme øjeblik autoriteten bliver anmassende, er den nemlig også diktatorisk. Og det er netop det diktatoriske, vi søger at undgå. Vort princip er at dysse problemer og episoder ned til det mindst mulige. Når en dreng foretager sig helt urimelige handlinger, er det ofte symbolhandling. Barnet har været ude for en fejltilpasning, det er jo også en form for tilpasning, og måske flygter barnet ud i dumheden til trods for udmærkede evner.

Et råb om hjælp

- Man skal søge at finde det positive i barnet, fortsætter forstanderen. Det negative er jo blot et udtryk for, at barnet er kørt op i en krog. Det er et råb om hjælp. Derfor bl.a. hjælper det intet at straffe et sådant barn. Det skal have luft. Det skal selv leve sig ud af problemerne. Presser man på eller giver forbud, gør man barnet yderligere trodsigt, og man kan begynde forfra. I en negativ pubertetsperiode hjælper det faktisk intet at trække i drengene. De skal komme af sig selv, og det gør de kun under frie forhold. Men på den anden side er det ikke nok med friheden. Vort arbejde her hjælper intet, hvis ikke de ydre rammer gør mindst de 50%. Drengene skal føle sig hjemme her. Derfor lægger vi den største vægt på, at værelserne er hyggelige, og derfor er der radio på alle værelserne.

- Når en dreng går amok?

- Det hænder, ja. Hvis en dreng vælter borde og stole og slår ruder ind, må man fortælle ham, at det er galt. Det gør vi også, men det nytter ikke at fortælle drengen noget som helst, så længe han er i affekt. Vi tager ham i skole, så snart han er faldet til ro. Der er sådan set ikke noget mærkeligt ved disse synspunkter. Vi skal jo have luft allesammen engang imellem. Den gode bedsteborger afreagerer ved at slide dobbelt i det på kontoret. Men sidder han der ikke netop, fordi han har noget han skal have luft for? Hvorfor skal så ikke børnene have lov?

Ikke erstatte en far og en mor

- Har skolen ingen regler?

- Der er et minimum for drengene og slet ingen for de voksne. Reglementer og pligter er mindste fordringer, og det kan vi ikke klare os med her. Vi bilder os ikke ind, at vi kan erstatte en far og en mor, men vi kan give noget, og det prøver vi på. Hvis vi havde et reglement og overholdt det, vilde vi også føle, at vi havde gjort det, vi skulde og det er ikke nok her, hvor der ustandselig er problemer, der skal tages stilling til.

- Hvis en dreng nægter at gå i skole?

- Det kan han godt. Det må han selv om. Vi spørger ham hvorfor, han ikke vil i skole, og lader ham være, indtil han finder på at komme af sig selv.

Det banker på døren, og to drenge kommer ind. De fortæller, at der er blevet stjålet frimærker fra den ene af dem.

- Har I ingen mistanke, spørger forstanderen?

- Nej!

Sandheden er, at både forstander og drenge ved, hvem der har stjålet frimærkerne, men ingen af parterne lader sig mærke med sin viden. Sagen skal ikke blæses op til noget stort. Drengen, der har stjålet, skal helst selv se sin fejl. Han skal have en chance.

- Det er noget svineri, siger Torpe. Vi må se at få mærkerne efterlyst, så kommer de nok til veje igen. Sådan er det jo sket tidligere, og da kom mærkerne frem igen efter anden efterlysning.

Man skal prøve noget...

Drengene er tilfredse med denne løsning af problemet, men de har ikke tænkt sig at gå. De føler sig hjemme på forstanderens kontor. Her er de vant til at komme med deres problemer, og de finder det naturligt at sætte sig til rette og få en sludder. Den kommer i første omgang til at dreje sig om biler.

- Det løgn, Torpe, var det dig, der kørte i aftes. Jeg troede fame, det var Eising!

- Nej, det var mig.

- Næste gang det er dig, flytter jeg mig ikke fra kørebanen. Du kan tro, det er løgn. Det skal jeg nok ordne.

Samtalen glider over på Fritz' forestående hjemsendelse.

Fritz: Hvis jeg skal gå i kommuneskole i København, pjækker jeg hver dag.

Torpe: Hvornår vil du hjem?

Fritz: Til efteråret. Ja, du kan lige så godt spare dig. Jeg bliver her ikke, efter jeg er fjorten.

Torpe: Nej, vi holder skam heller ikke på dig. Men du skal jo have en budplads så.

Fritz: Jeg er ikke bange for at bestille noget. Jeg pjækkede iøvrigt ikke fra skole dengang.

Torpe: Nej, men der var andre ting, og vi skulde jo ikke have den samme ballade igen.

Fritz: Nej, jeg søgte jo at slå et par drenge ihjel.

- Ja, ler Torpe.

Fritz: Det kan nu ikke nytte noget Torpe, man skal også prøve noget her i livet.

Samtalen glider tilbage til frimærkerne igen, og efter en cigaret slutter den under gensidige høflighedsudvekslinger.

- Nå, skrup så af med jer, da.

- Aa, så hold da kæft Torpe, griner drengene, mens de forsvinder.

Ikke et eksperiment

Et øjeblik efter banker det på ruden.

- Torpe, Torpe, lyder det fra et grinende drengehoved udenfor. Du kan s'gu gøre, hvad du vil, jeg tager ikke med til Brønderslev. Men drengens påklædning, søndagstøj, og hele velfriserthed røber, at han faktisk selv er helt indstillet på at tage med.

- Ja, siger Forstanderen, sådan er de. Men det hjælper dem at få lov til at kværulere. Hvis vi søgte at gennemtvinge turen til Brønderslev, kunde vi bruge hele eftermiddagen til vild jagt på drengene. Nu går det af sig selv. De må tænke på, at den samtale, De lige hørte, vilde have haft en ganske anden karakter, dersom De ikke havde overværet den. Det, der kom til udtryk gennem alle de blomstrende vendinger, er jo, at Fritz ikke har et ståsted, han er ude af balance. Han ønsker

derfor at virke stærk, at imponere og skille sig ud blandt drengene som noget særligt, og denne placering skaffer han sig ved at bande og prale. Havde han og jeg talt sammen alene, vilde samtalen sikkert være forløbet helt uden sproglige voldsomheder.

- Den opdragelsesmetode De benytter, er den et eksperiment?

- Det kan man næppe kalde den, måske kan man kalde den et forsøg, men det er endda dårligt nok. Vi vover os ikke længere ud, end vi har bund under fødderne.

- Er De tilfreds med forholdene?

- Vi har for få lærerkræfter. På den måde det går nu, bliver vi overkørte. Desuden kunde jeg ønske en ordning med en socialrådgiver fast knyttet til skolen som bindeled mellem skolen og hjemmene. En sådan ordning vilde ganske givet betyde, at drengene kunne sendes tidligere hjem. I øjeblikket har vi en halv snes drenge, som vilde være hjemsendt, hvis vi havde haft tilstrækkelig kontakt med hjemmene. Denne socialrådgiver skulde desuden føre tilsynet med de drenge, der er hjemsendt. Jeg tror ikke på det hjælper det ringeste at have en fremmed til at føre tilsyn med de hjemsendte drenge, tværtimod. I det hele taget kunde jeg ønske det straffende moment ud af børneforsorgen. Børneværnene kommer i mange tilfælde til at virke som små domstole, simpelt hen fordi de ingen kontakt har med børnene. Det mest ideelle vilde iøvrigt være, at hjemmet blev anbragt på Sjælland, hvorfra de fleste drenge kommer fra.

Uddrag af eksamensbevis fra Den Sociale Skole 1953 København

Praktikanttjeneste.

Eksaminanden har dels før optagelsen på Den sociale Skole, dels i forbindelse med den teoretiske undervisning udført praktikanttjeneste indenfor følgende arter af offentlige og private sociale institutioner:

Børneforsorg.

Privatfilantropisk institution.

Mødrehjælp.

Hospital.

Sygekasse.

Andsevageforsorg.

Socialkontor.

Til supplerung af praktikanttjenesten er der aflagt institutionsbesøg.

Nærmere oplysning om praktikanttjenesten kan fås ved henvendelse til Den sociale Skole, Kristianigade 12 B, København Ø, tlf. Øbro 6003 og 6033.

Følgende lærere og censorer har deltaget i eksaminationen:

Sociale forsikringslove	}	Lærer: Direktør G. Hagen, dir. for ulykkesforsikringen.
		Censor: Kontorchef G. Dam, dir. for sygekassevæsenet.
Offentlig forsorg	}	Lærer: Dr. jur. T. Hårlov, socialministeriet.
		Censor: Kontorchef H. Borreschmidt, socialministeriet.
Person- og familieret	}	Lærer: Landsdommer K. Johnsen.
		Censor: Landsdommer H. Topsøe-Jensen.
Strafferet	}	Lærer: Politinspektør F. von Magius, rigspolitiet.
		Censor: Byretsdommer J. Berthelsen.
Formueret	}	Lærer: Fuldmægtig P. Gården, justitsministeriet.
		Censor: Landsdommer G. Billgård.
Nationaløkonomi og socialpolitik	}	Lærer: { Cand. polit. H. Bjørnsen.
		{ Fuldmægtig L. Kallestrup, arbejdsdirektoratet.
	}	Censor: { Afdelingschef V. Nørby, indenrigs- og boligmin.
		{ Professor K. Philip.
Socialmedicin og -hygiejne	}	Lærer: Afdelingslæge K. Meldahl, sundhedsstyrelsen.
		Censor: Læge I. Jespersen, Viceslædelæge H.E. Knipschildt.
Psykatri	}	Lærer:
		Censor:
Psykologi	}	Lærer: Cand. psyk. E. Gradenwitz og cand. psyk. I. Østergård.
		Censor: Viceskoleledirektør K. Thomsen Jensen, Kbh.s kom.s skoledirektion.
Institutionskundskab	}	Lærer:
		Censor:
Seminar.		Lærer: Socialrådgiver Å. Valbak, centralarbejdsanvisningskontoret.